

L. N. C. A. C. V.
EXAMEN
ET
CASTIGA-
TIONES
ANIMADVERSIONUM
GRÆBNERIANARUM

In
Historiam Morborum

Qui

Anno præteriti Seculi LXXXIX,
Vratislaviæ graffati sunt.

ANNO M. DCC III.

Donum Aucthorum.

Med

5651

L. N. C. A. C. V.

EXAMEN

ET

CASUS
TIONS

GRABNERIANARUM

in

Historiam Morborum

Qui

Anno prouti Seculi LXXXIX.
Vratistaviae graffati sunt.

ANNO M. DCC III.

Joan. H. H. H.

19973

V I R O
ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
JOAN. FERD. HERTODT
à TODTENFELDT,

Medic. Doctori Celeberrimo.

Sacræ Cæsareæ Majestatis Confiliario
& Archiatro Gravissimo

Academ. Leopold. Natur. Curiosor. Collegæ
meritisimo &c.

Fautori ac Collegæ ea , qua par est ,
reverentia colendo

Salutem & perpetuam felicitatem!

ILLUSTRIS AC EXCELLENTISSIME
DOMINE,

In publica commoda peccaremus, si longo sermone moraremur
Tua Tempora ut cum Horatio loquamur. Probè verò recor-
daberis, ante paucas hebdomades tandem è latebris Adversa-
rii nostri tractatus provolasse. In illis quantum sibi indulse-
rit ille juris in alios, nemo facile, nisi qui inspexerit, assequi judi-
cando poterit. Nostrum verò Collegium Vratislaviense potissi-
mum fuit materia iræ & invidia ejus, quæ linguam ejus ceuturbo
in omne genus convitiarum rapuit. Profectò in eo enixè laborasse
videtur, ne ullum æquitatis vestigium in Animadversionibus
quisquàm deprehenderet. Quæ in re etsi ille enormiter in nos,
qui nullo unquam verbo ipsum offendimus, magis tamen in Illustre
Tuum Nomen peccavit, Illud in præfatione minus reverenter ha-
bens, prætereaque persuasus, Tantum Virum ejusmodi nugis le-
gendis vacare posse. Major est etiam æquitas & prudentia Tua
cum summa morum gravitate conjuncta, quam ut suspicari de-
bisset, effrenem banc detrahendi aliis libidinem Tibi probari pos-
se. Minimè verò Tuum, Vir Magnifice, fugimus tribunal, cujus
eruditionem summam non tantum Moravia & Austria, sed & Ger-
mania omnis admiratur, ac Augustissima Domus Austriaca suo
probat suffragio; Imò in eo felicitatis nostræ partem collocamus,
quod partum hunc quodammodo videatur suum limatissimo tuo in-
genio subjecisse. Stet historia nostra cadatque tuo iudicio. Nisi verò
nobis blandimur, Adversarius Noster in hoc foro causa cadet. De-
traximus homini larvam & absque omni genus flexione illatas no-
bis injurias pro virili retudimus. Historiam cum Animadversioni-
bus Adversarii si componere placuerit, non difficulter, Vir Magne,
in-

intelliges, quam enormi studio ledendi depravarit, quæ rectè dicta sunt, & ex nostra infamia sibi parare gloriolam eruditionis studuerit. Obstupefces etiam, cum leges verba nostra truncatim ac depravatè relata, quo magis servirent calumnia. At quando curis frontem nimis caperatam, Illustrissime Domine, explicare voles, pueriles in Medicina errores haut gravatim Tibi in memoriam revoces illius hominis, qui seriò credit, sese velut Atlantem nutanti Medicinæ Veteri humeros supposuisse. Magna ridendi etiam materia suggeritur consideranti, quam bellus sit Grabnerus Grammaticus. Non est, cur aliundè sollicitè exempla conquiramus, occurrunt illa tum in dedicatione, tum in præfatione epistolari, & voto novi anni. In illa prædicat, quod Imperatoria Majestas Opusculum suum ultrò inspicere sparsimque perlegere non NB. dedignatus, & ambas insignes dignitates, quibus, inquit, me tantis NB. impar (Si Grammaticam didicisset, utique scripsisset, imparem) existimavi, diplomate duplici confirmare voluerit. In præfatione ad Te, Vir Excellentissime, leges de gangræna scroti propter inflammationem in viro, cui virga denudabatur, & in superficie urethræ, urinam involuntariè effluxit. Et quomodo non mireris enthufrasium ejus in voto novi anni, quod ita incipit: Christe veni, NB. Novus anne veni, renovate veni fol.

Mirè, fatemur, deliciatur in materia plagii. Dedimus ergò uni ex nostro ordine negocium, ut Plagii an reus sit Grabnerus, dispiceret. Is cum Theatrum Antagonisticum illius perlegisset, nobis retulit, vix elegantiorē reperiri in toto hoc scripto periodum, quam non in Auctore aliquo possit ostendere, & jam in eo erat totus ut exemplis Illustribus illud comprobaret, quod tamen consilium abjecimus, contenti Ipsius Confessione, quam edidit in præfatione ad T. Excellentiam in hæc verba: Auctorum nomina Thecheri Adami Lipenii, aliorumque ex quibus hæc *iglorata* magno excerptimus studio NB. NB. quandoque de industria omisimus, imitati exemplum graviorum Scriptorum, sincerè fidem servantium, id est, furtivè multa sublegi bis Auctoribus, eosque sub-

inde nominare nolui, certe non alià de causa, quam quod ex Indici-
bus quatuor Auctorum consarcinare tractatum, etiam ipsi Grab-
nero videretur labor non Doctore, nec quovis tyrone, sed tantum
stupido dignus. Quam inique nos oneravit plagiariorum primi-
pilus Grabnerus crimine plagii, non aliunde, nisi ex tractatu ipso, pro
insigni Tua benevolentia cognosces. Ignosce vero nostræ libertati,
et, si sanari potest Grabnerus, eum benigne mone, ut sibi consulat.
Fama circumfertur, eum denuo nobiscum in arenam descendere
velle. Utinam vero in tempore infelicia abjiciat arma, quocunq;
tergore (etiam bubulo) amictus in aciem processerit, eum, qui si-
ne erroribus ne hiscere quidem potest, non magis metuemus, quam
exercitati milites solent metuere larvas. Tanta est nostræ causæ
æquitas, tantum nobis juris pollicemur, favorem, nam quibus pri-
vilegiis in jure utroque Collegia gaudeant, nemini ignotum. Nota
est in Decretal. Sixti constitut. qua prohibet, ne in Universitatem
vel Collegium proferatur ex communicationis sententia. Sed
nimis diu T. Excellentia negotia interpolavimus, finiemus, sed non
aliter, nisi in cultu et veneratione Tui Nominis, DEUM precati, ut
Te Vilantissimo Custode Sanitatis Augustissima, Domus Austria-
cæ, LEOPOLDUS Magnus, Caesar invictissimus per multos annos
illibata fruatur valetudine, ut Augustus Rex, illud Orbis, qua me-
liores partes sequitur, delictum et spes, à morborum insultu vivat
immunis, et olim sceptrum nemini, nisi ex se nato tradat. Ita Maxi-
mi Parentis Divina Virtutes in filio Rege qui expectationem Euro-
pæ sustinet, continuata nulla unquam temporum injuria diminu-
entur, sed et in periculis fulgidissime lucebunt, ne hostilis invidia
caligine obfuscabuntur. Majora neq; Tu desideras nec nos latiora
apprecari possumus.

Tuæ Illustris Excellentia

Dabamus Vratisl.

An. 1703. ineunte Decemb.

deditisfimi

Acad. Leopold. Nat. Curios.

Collegæ Vratislav.

Simul ac octavo Mensis, Octobris die Animadversoris nostri opus Lipsiâ missum nobis redderetur, illud diligenter, sepositis aliis negotiis excussimus, nec, quod summæ erat patientiæ specimen, illud ante abjecimus, quàm à capite ad calcem fuisset evolutum. Non autem facilè alicui, nisi sit admodum robusti stomachi, fuerimus! Auctores, ut nimis avarè aviditatem suam explere satagat, nisi idem sibi accidere velit, quod contingit eis, qui pedem incautiùs in officinas coriariorum, & cerdonum immittunt, atque hinc temeritatè suam & stomachi subversione & capitis dolore expiant. Certè non minori harum schedularum Lector, sed magis tetrìs exhalationibus infestabitur, quàm si in cerdorum versaretur officinis. Adeò omnes paginæ plenæ sunt sordibus. Aptissimè hoc monumentum comparaveris Templis Ægyptiis. Illic enim *ipsum delubrum forinsecùs pulcherrimum est, simul atque maximum sumptuosis lapidibus extructum, atque compositum, ceterùm si intus Deum requisiveris, aut simiam invenies aut hircum &c.* ut cum non nemine loqui nobis liceat.

Prima operis pagina Imagine Summi Monarchæ, in cuius veneratione cultior Orbis, unà nobiscum hæret defixus, exornata est, oculosque intuentium in sese convertit; in tractatibus autem ipsis deformis simia ubique horrorem incutit, ac verbo Martialis, *ab amore recens hircus*

nares graviter ferit, sicut ex progressu tractationis magis patebit.

Scripseramus Historiam morborum, in id summo-
perè intenti, ut vera scriberemus, gnari, veritatem juxta
effatum Ciceronis esse fundamentum historiæ, eamque
veritate definiri, *juxta Timæum* teste *Polybio*, sicuti regula
rectitudine definitur. Quibus itaque innotuerat, anim-
adversiones in Historiam Nostram ab hoc homine texi,
in eam inciderant sententiam, fore, ut operosè, advoca-
tis undique auxiliis, ostenderet, morbos à nobis descri-
ptos, cum his symptomatibus, Vratislaviæ non fuisse
grassatos, nec modo à nobis adumbrato, curam rectè
fuisse institutam, aliam quoque fuisse aëris constitutio-
nem. At illos aut spes fallit, aut sefellit. Planè alia tra-
ctatus hujus facies est. Nam *modò* animadversor hic, si
Diis placet, planè allotria tractat, quæ nullam cum Histo-
riâ habet affinitatem, *modò* dicta nostra aliorum Aucto-
rum suffragiis, quæ undique ex indicibus corrasit, con-
firmat; *modò*, ut simiam agnoscas, etiam ipse Historicum
agit, *modò* autem auctorum à nobis citatorum, quorum
textu transcribere non vacabat, nec Lectoris, ut id fie-
ret, intererat, loca ex chartâ in papyrum transfert, mirâ
usus astutiâ & fraude, dùm dissimulat Auctores illos in Hi-
storia Nostra fuisse allegatos. Si hîc substitisset, nihil ne-
gotii cum homine hoc nobis intercessisset & injurii esse-
mus in Lectorem, si vel verbum de his in tractatione no-
strâ adderemus. Non autem intra hos sese continuit li-
mites Animadversor. sed, ut de minutis & angustis pro-
pter unius alteriusve literæ transpositionem aut omissio-
nem concertationibus nihil dicamus, improbo fastu tur-
gens, magna virulentia hinc inde Historiam arrodit, ac
nostras sententias suggillat. Manifestissimè miser forex
pro-

prodidit, quod non boni publici studio, animum ad parandas has elumbes annotatiunculas appulerit, sed ut Nostræ aliorumque famæ insidiatus, suæ velificaretur. Eâ enim in opinione versari videtur, nostras, si quæ sunt, laudes, ad suam pertinere contumeliam, neque se rectius, quàm obscurato alieno lumine, inclarescere posse. Ut ut autem indignum generosa mente facinus esse perejusmodi anfractus, ad famam majorem grassari cuivis constet, nihilominus nos turpissimæ meritò socordiæ accusari possemus, si muti metu mullaremus, & non criminationes illius masculè retunderemus. Exequemur, quod proposuimus, brevissimis, illa verò aliquantò prolixius deducemus, quæ ad praxin aliquod momentum afferre possunt, & aliqua sese utilitate commendant. Obiter etiam eas verborum phrasiumque herbas, quæ non, ut quondam *avorum* & *atavorum* Catonis *allium ac cape olent*, sed hircum & nescio, quam *cutim* in *Transtiberina* regione quondam macerari solitam, & unde Thais amantibus nausæ ac fastidio erat, evellemus, non tamen omnes, cùm nimis multæ à barbaro hoc & semidocto conscribillatore (sit venia verbo) & indicum compilatore in hunc tractatum fuere allatæ. Si ex his nostris laboribus, quod optamus, eum retulerit fructum Animadversor, ut modum sui mensuramque cognoscat, ac modestius de se & aliis sentire discat (*nam qualis & quantulus sit, ipse hætenus ignorat, & cum statura sit bipedalis & distorta, se Colosserotis speciem & proceritatem habere non minùs temerè, quàm falso credit*, ut ore Salmasii loquamur) & ipsi & nobis gratulabimur, ac nos magnum operæ pretium præstitisse credemus. Quod si præter spem, res aliter ceciderit, ipsi quidem cum illo seram contentionis non recipiabimus, sed dispiciemus, an alii afflicto viri hujus pædagogicè vani cerebro, vel

musicis organis, quæ per vitam suam sæpè etiam in nuptiis animavit, vel aliis, etiam ingratoribus & acerbioribus modis mederi queant.

Quàm inepto scribendi & confarcinandi pruritu Animadverfor hic laboret, statim in limine luculentè aperuit, dùm inutilem nobis de omiffa in dedicatione voce Domini litem movet, & aliquot paginas hac de re otiosè implet. Nos eo Augustissimum Imperatorem sumus profecuti cultu, qui pietatem nostram in longè Clementissimum Regem, quàm nemini inter subditos omnes cedimus decebat, i. e. summo, erimusque numini & Majestati ejus semper devotissimi; at fas nobis esse putavimus, in testanda veneratione iis verbis, quibus intimam animi subjectionem ac vota pro perpetua Augustissimæ Domus Austriacæ prosperitate; ac vicissim indulgentissimum supremi in Orbe Monarchæ, in omnes subditos affectum omnium optimè exprimi posse credidimus. In nostra autem dedicatione, præter innumeros alios, imitati sumus Petrum Lambecium Consiliar. Historic. & Bibliothecar. Cæsar. qui gratia Cæsarea liberrimè usus, de eaque *non tantum præfenti sermone, verum etiam per familiares propriæ manus epistolas à S. Majestate jussus est esse securus.* Et cum ipse Græbnerus agnoscat, quòd Dominum & Imperatorem, seu Principem dici idem propemodùm sit (qua in re quidem puerilem committit errorem) annon. satius fuisset tacere, quàm turpem animi inpotentiam, ac infandam in Historicis imperitiâ prodere? In conjicienda fanè causâ omiffi hujus verbi David noster, ut ex dictis elucescit, non Oedipus est, sed Davus. Puer sit, necesse est, in historia, ac civilium rerum notitiâ admodùm rudis, qui in rebus Cæsarum Romanorum à temporibus Caroli M. ad Augustum, Tiberium, Alexandrum Severum, Julia-

Julianum aliosque provocat. Non ita deliramus, ut nefas existimemus, Domini titulum Nostris Imperatoribus tribuere, quem Augustus & Ejus successores, tanquam opprobrium & maledictum exhorruerunt. Et quod De minorum nomine Prisci illi renuerent appellari, ejus rei causas non obesæ naris Animadverfori, sed Viris notitia rerum politicarum conspicuis cognoscere datum est. Quid vero de farragine illâ testimoniorum p. 2. & 3. ex Speidelio sentiendum sit, vel is noverit, cui aureum Hermann. Conringii Librum de Germanorum Imperio Romano, & Jacobi Lampadii aliorumque scripta evolvere curæ cordique fuit. Enimverò jam hæc curæ nos non fatigant, ut ut etiam de his rebus non contemnenda in medium proferre possimus, meritò tamen in alium commodiorem locum differimus, aut potiùs aliis relinquimus, Animadverforem autem ad Grammaticam ablegamus, in cujus regulas tam enormiter peccavit. Non credidissimus oculis nostris, cum pag. 3. in fine legeremus: *deinde respondebunt in Miscellaneâ Curiosâ sive Ephemeridibus Medico-Physicis A. C. L. N. C. rarò hoc vocabulum inveniri, nisi iterum p. 6. occurrissent hæc Græbneri verba: (2) Sacram Cæsaream Majestatem in Miscellaneâ Curiosâ Ann. 2. 3. & 4. Dec. I. Dominum Clementissimum quidem Curiosi salutarunt, quæ ignorantia, nisi ferulas, certè scuticam meretur, quis enim, quantumvis puer vocem Miscellanea substantivum esse cum Græbnero credens, virgas effugeret? p. 3. iterum Animadverfor ita loquitur: postea Domitianus, qui postremus per Italiam ortus Imperium rexit, se Dominum Deum discipit, quæ admirabiles styli Græbneriani Veneres neminem non in admirationem rapere possunt.*

Ex præfatione ad Lectorem, dente Theonino addita illa verba nostra: Morborum, qui anno 1699. grassati

apud nos sunt, historiam condere aggressi sumus, in hæc
p. 9. erumpens verba: *Morbi in Historiâ illorum recensiti*
(quorum etiam aliquot omitti, v. g. apoplexia, affectus apud nos
non inconsuetus, & singulis ferè annis recurrens) jam ab Hippo-
cratis tempore, paucis fortè exceptis, grassati fuerunt, & quotidie
ubique terrarum & gentium grassabuntur. Quid inepti-
us dici, aut scribi poterat? Annon etiam morbi, quos
Viri Celeberrimi ab ipso Animadversore nominati, Wil-
lisius, Ballonius, Sydenhamius, Donckerus, Ramazinus
aliique descripserunt, hætenus in orbe grassati sunt, &
& porro ulterius grassabuntur, quamvis, non quotidie &
ubique, sicuti ineptissimè addit? Novorum morbo-
rum Historiam iniquissimè à nobis exigit ille homo, qui
ne in Physiologia quidem ab ingeniosissimis Viris supe-
riori seculo quicquam veteri doctrinæ fuisse additum in
Med. Veter. restit. nobis voluit persuadere. At, ait, ali-
quos morbos in Historiâ recensitos, à nobis fuisse omittos.
Ita quidem loquitur, sed revera nescit, quid scribat. Si
morbi recensiti sunt in Historia Nostra, quomodo sunt o-
missi? Verum tamen est à nobis de apoplexia non fuisse
actum; occurrit, fatemur, hic affectus apud nos, & singu-
lis annis recurrit, & non paucos prostermit. At ejus Hi-
storiam jam tum concinnaverat Collega noster D. Hel-
wich, & ad Magnificum Academiae Nostræ Præsidem, Dn.
D. Schrœckium, eum in finem, ut Ephemeridibus Nostris
infereretur, miserat, ac sequens responsum à Viro Illustri
obtinuerat: *humanissimas Tuas unâ cum historia Apoplexiæ re-*
ctè obtinui --- Eleganter sanè & doctè, quicquid de gravissimi il-
lius morbi natura & signis dici potest, producta invenio, ut aliorum
etiam morborum tractationem à Te perficiendam quàm maxime
exoptem, & post aliqua addit, se operam daturum, ut Epheme-
ridibus accedat, quod & futurum speramus in Appendice
ann.

ann. 9. & 10. Dec. 3. Omisimus itaque tractationem hanc, ne crambem bis coctam apponeremus.

Nostram spem, quæ sustentabat nos fore, ut institutum nostrum à Viris æquis & in Medicina exercitatis, quod in præfatione augurabamur, non improbaretur, non fuisse vanam & fallacem, nec cogitationes inanes, eventus docuit. Optimis enim Viris etiam ipsa historia non contempta, sicut ex Prodromo Examinis intelligi potest. Parum autem abest, quin nobis gratulemur, animadversori Nostro Historiam hanc non arridere, qui nostra scripta non à quovis inepto compilatore probari cupimus, sed à doctis, quippe & nobis placet Hector Nævianus, qui, ut est apud Ciceronem, *non tantum laudari se letabatur, sed etiam à laudato Viro.* Et sicut nos nunquam ea cura exercebit, ut calcei nostri ad distortissimum pedis Græbneriani exemplum quadrent; ita nec unquam erimus solliciti, ut opuscula nostra pravissimo Græbneri iudicio sint conformia. Ferremus itaque æquissimis animis aliud videri de Historia Lipsiensibus, Jenensibus Professoribus aliisque, aliud Græbnero, ab illis laudari, ab hoc reprehendi, sed dum hic innuit, ne institutum quidem (quicquid tandem de ipsa historia fiat) de scribenda historia sibi probari, profecto mentem & pedem æquæ sibi vacillare declarat.

Præter nugas alias, quæ utut nos mordeant, Historiam tamen non teriunt. p. II. addit: *præfationis conclusioni conclusionis etiam loco hæc distinctio annectenda inter artem & artificem, Medicina ars vel scientia ultimum quidem finem, utpote sanitatem semper obtinet, Medicus non item.* Nihil magis crudum chartæ illi ni poterat. Tetram prodit ignorantiam, dum Medicinam Artem vel scientiam esse dicit. Nos verò brevitate causa in sulsum Animadversorem remittimus ad Porticum

cum Æsculapii Petri Laurenbergii, eique capitis 7. lectionem commendamus, ut discat, quod tyronibus notum est, Medicinam esse artem. Sed iterum pueriliter errat, dum ait, quod *ars Medica semper finem seu sanitatem obtinet.* Nos in pueritia nostra edocti sumus artem aliam esse *ὁρίσμενην* vel definitam, cujus artifex, si adsunt materia, instrumenta, aliaque necessaria, fine suo nunquam excidit, ut textoria, sartoria &c. aliam verò *ἀόριστον*, vel indefinitam, itemque *σοχαστικήν* vel conjecturalem, cujus artifex, etiamsi officio suo exactissime satisfaciat, non raro tamen sine frustratur; ex hoc autem artium censu esse Medicinam in propatulo est. Conf. Clar. Brunon. dogmata Medica gener. in præliminar. Nam quod Medicina omnes morbos sanare non possit, adeoque finem sæpè non assequatur, rotundè fatetur Hippocrates in lib. de Arte, & legi hac de re meretur libellus Francisci Tidicæi in Jatro Mastigas. Agnovit illud etiam Seneca epist. 95. ad Lucilium scribens: *Non ideo nihil sanat Medicina, quia non omnia, & Cicero l. 2. de Nat. Deorum; agri, quia non omnes convalescunt, non idcirco nulla Medicina est.* Si Medicina semper assequeretur finem suum, ipsam superaret naturam, quæ non raro impedita à fine suo aberrat, veluticum aut monstra componit, aut defecta edit corpora, ut Scaliger alicubi loquitur; Natura autem longo intervallo post se relinquit Medicam artem, ut Hippocrates sæpè inculcat, Sed tædet, pigetque de rebus sole meridiano clarioribus vel syllabam addere.

Insatiabile contradicendi cacoëthes Animadversorem adegit, ut verba, quibus Historiam exordimur, sequentia: *anni 99ni Januarium præterlapsi proxime seculi horridum Vratislaviensibus reddiderunt nebule & venti, carperet.* En Dictatoris verba: *Hæc scriptio parum nobis probatur; Cur ita?*

ita? alioquin, inquit, *Historia Morborum* eodem anno 1701. quo
prælo NB. subjectam & conscriptam exinde quivis colliget. O
 portentum! Vah! quàm gravis causa est, cur scriptio
 hæc Græbnero parùm probetur! Vratislavia scilicet loco
 movebitur, si *Historia Nostra* eodem anno & scripta &
 typis expressa est. Jugulum verò miserorum petit, dùm
 vocem *nebulæ* expungit, & *nubila* substituit: eò quòd
nebula & venti quàm maximè distent, adeo illas hi dissipent.
 Nebulis cœlum die Mensis Januarii 23. & 25. anno 99.
 præterlapsi seculi fuisse obductum, ipse agnoscit, nec ven-
 tos spirasse negat; cur ergò sævit in vocem *nebula*, quia
nebulae ait, venti dissipant? Enimverò ubi à nobis vel ver-
 bo insinuatum, quòd eodem die aut eadem hora, *nebulæ*
 & venti aërem turbarint? Quid ergò opuserat istâ Tuâ
 correctione? sed audi, annon & ipsæ nubes, unde cœlum
 dicitur nubilum, à ventis dissipantur? Et, estne tanta in-
 ter nubes & nebulas differentia? Sane non arbitramur!
 Doctissimus Honoratus Fabri tract. 6. p. 436. *Nebula*, in-
 quit, *est nubes crassior, humifera, rorida, ut constat experientia,*
hinc multum humectat illum terræ tractum, cui incubat, hinc
etiam gravior est, & terræ insidet, nec sursum attollitur. Exi-
 guum sanè inter nebulam & nubem intercedere differen-
 tiam, vel ex *Meteorologia Joh. Garcæi*, quæ Vratislaviæ
 obvia est, discere potuisset.

Divisionem novam Anni instituere nunquam volui-
 mus, nec, si illud in mentem venisset, deliria Græbneriana
 imitati essemus, quippe quibus quondam cum cura lectæ
 sunt præclarissimæ Scaligeri, Petavii, Usserii &c. alio-
 rumque de annis Græcorum, Judæorum, Ægyptiorum,
 Romanorum, aliarumque Gentium lucubrationes, nec
 doctrina temporum adeò ignota est. Priores verò tres
 anni Menses is, qui indicem construxit, dixit hyemales,

non quòd verum hyemis initium finemque ignoraverit, sed ut verborum compendium faceret, & revera hyems in hos menses incideret. Par autem est ratio etiam in reliquis.

Non credet facilè quisquam hominum, tam insano convitiandi studio vexari posse, ut vel in indice opusculi occasionem calumniandi capter, at illud tamen factum est à nostro Animadversore. Non deessent nobis argumenta, si præfractè vellemus, non nostram, sed nobis tributam sententiam tueri. Unum adjicimus, *tantum non omnes homines*, ut cum Doctissimo quodam Viro loquamur, *in dividendis anni temporibus ad aëris secundum primas qualitates temperiem respiciunt, & hyemis nomine intelligunt frigidum tempus, veris autem dies illos temperatos, qui frigidum tempus excipiunt, æstatis autem dies calidos &c.* Jam autem frigus, ut notum est, his mensibus, Januario, Februario, Martio apud nos sævit, cur ergo esset tantum nefas, eos dicere hyemales apud nos? Certè, quia in Ægypto Menses duo nominati priores exhibent dies moderatos, Ægyptii hos duos Menses Vernales dicere non dubitant, ut colligere licet ex prospero Alpino nisi fallimur & aliis. Nec apud Abyssinos ipsum Septembrem mensem vernalem appellare ob eandem causam piaculum est, non obstante Astronomi à divisione anni, secundum Solis ingressum, & in Signis Zodiaci moram quam adhuc Scholæ trivialis alumni didicimus, optimè gnari, hyemem incipere apud nos, quando Sol est in primo gradu Capricorni, definere autem, quando ad primum gradum arietis pervenit; ut jam de vere, æstate &c, nihil dicamus. Ipse Galenus in dividendis anni temporibus observari cupit, *cujusmodi acciderit aëri mutatio craseos.* Imò, si antiquitates scruteris, in propatulo erit, quòd solis per signa cœle-

stia transitus, atque cum eo conjunctus Stellarum errantium ortus & occasus heliacus, astronomicae anni in quatuor tempora divisioni occasionem dederit, quatenus ille hoc suo transitu agendi opportunitates, quæ, ut rustici censent, aëris temperiem pro fundamento agnoscunt, indicat &

tempora, quæ messem, quæ curvus arator haberet, aut verbo Ovidii, segni arura in veteres revocent cultus. Sed hæc Momus noster pensi non habens, arripuit tricandi anam ambabus, homo suis laudibus intentus, vel Diario suo Meteorologico, libro inficetissimo, hederam suspenderet, quod luculentius ex iis, quæ immediatè subjicit, imò ad oculum patet. Scilicet ipse nec Barometro, nec thermometro unquam usus, ut p. 14. fatetur, *sed sensuum externorum auxilio & judicio* (quasi illi, qui dicta instrumenta adhibent, sensuum ministerio non uterentur) *temporum & ventorum mutationes observavit ac diarium composuit, worinnen die tägliche Anmerkungen vom Gewitter enthalten sind / wenn es nehmlich ein heller schöner Tag gewesen / gestürmet / oder geregnet / und von welcher Ecke des Horizontes der Wind hergeblasen -- / nebst bezeichnung der Aspecten / so ieder Tag darbey eingefallen / ut optimè summam hujus operis exhibet curiosissimus & doctissimus Auctor, nova criseos temporum p. 262.* Cum itaque in Historiâ Nostrâ legeret, nos ad aëris vicissitudines rectius observandas laudatis ante instrumentis usos esse, excaudit, ut pueri & fæminæ levi de causa irasci solent, & ea, qua pollet, tribunitia potestate, non tantum infamia notat machinas has, sed & ex Musæis proscribit, dùm *non exactè ubi vis locorum respondere & circa determinationem frigoris, caloris & gravitatis sæpissime nos decipere posse* (cùm nunquam adhibuerit ipse) magna sive temeritate, sive

fiducia asseveret. O calamitosam istorum instrumentorum sortem! O acerbum exilium, quo imposterum multabuntur! Felicem vero Græbneri librum, quem omnes Ephemeridum Meteorologicarum scriptores, tanquam exemplar exactissimum sibi ante oculos ponent, si nimirum peponem pro cerebro gerant. Ista instrumenta ne nescias, suos quidem semper habebunt vindices, etiam tum, ubi Græbneri Meteorologii, à blattis & tineis consumpti, aut aliis necessariis usibus impensi, ne memoria quidem supererit. Nihil quicquam enim in his chartis offendas, quod non à textore quovis, cerdone, & rustico proficisci posset, aut quod ad posteros propagari mereretur. Et tamen cum tam modicum Græbnero sapientiæ accesserit, adeo elati animi est. Fundus calamitatis huius, est quod ignoret Græbnerus adhuc, cur Viri docti ubique terrarum Meteorologicas observationes habito ad barometra, & thermometra respectu institui optent. Hi quanta observationibus intercedat vel discrepantia, vel convenientia cognoscere voluerunt, tum aliis de causis multis, tum ut regulas pro divinatione tempestatum inde formare possent, qui quantivis pretii labor esset. Sed facile videbant Viri Clarissimi, daß die general Constitution über den ganzen Erdboden hierzu den Grund legen/ denn weil unter der Zonâ torrida nur 2. Winde das ganze Jahr regieren/ und alle Abwechselung sich nach den Zonis temperatis hinziehet/ als haben die Holländer dem zu folge fleißig in ihren Seefahrten anmercken lassen/ in welcher Gegend der Länder sich die Winde verdrehen/ und einen andern Cours nehmen/ ut Auctor novæ criseos pag. 246. loquitur, pulchrè addens: Über dem sind auch nöthig zu wissen die unterschiedene Arten der Horizonten oder Lustpläzer wie viel deren/ so auf der Erdfugel keine Ge-
mein-

meinschafft mit einander haben / welches denn von der Höhe der Luft determiniret wird / so sich kaum 10000. Fuß hoch erstreckt / desgleichen wie die unterirdischen Witterungen ein grosses hierzu contribuiren / da die Oefnung der Erden (als in den neubefandten Ländern von Virginia und Carolina zuspüren ist) fast täglichen Regen verursacht / wenn in sandichten trockenen Orten / als Egypten und angränzenden Plätzen es fast niemals oder selten regnet und daher diese Scientia meteorologica nothwendig das thema terrestre zu ihrer Versicherung wohl muß untersucht haben / ehe sie einige Vorherkündigung des Gewitters sich wird unternehmen können ꝛ. Hæc inquam, omnia probè perpendebant, & hinc ubique in orbe eruditos ad curiosas observationes qua monitis, quâ exemplo accendebant. Vidit jam Respublica litteraria ex observationibus thermometricis & barometricis utilitates, & non sine sensu delectationis à quovis ortæ ex his observationibus regulæ divinatoriæ, tum alibi, tum in Clar. R. J. Camerarii Ephemerid. Meteorolog. Tubingens. p. 14. & sqq. legi possunt. Cum illis, si simul fuerint exulta, quæ à Celeberrimo Viro Dn. Matthæo Slütero J. U. D. & inclytæ Hamburgensis Civitatis nuper Syndico, hodiè verò gravissimo, ut ex novis literar. Germaniæ intelligimus, Consule, Germaniæ nostræ ornamento proposita fuerunt, non est dubium, quin meteorologia vulgaris aliam mox faciem sit indutura. Optimo suo merito sanè Cokio-Slüteriana Meteorologia & insigniter laudata & egregiè aliis commendata tom. 3. observ. selectar. Halens. obs. 20. à p. 394. Non possumus etiam, quin doctos rogemus, ut unà nobiscum observent, an certitudine infallibili gaudeant ea, quæ Presbyter Syro-Damascenus, quem nuper hîc Vratislaviæ vidimus, Viro Clar. Georgio Ba-

glivio Romæ suggessit, & ab hoc proposita fuere in experimentis de sanguine &c. quæ specimini 4. librorum de fibra motrice addita sunt. Nimirum Sacerdos ille *ita procedendum esse docuit: post duas vel tres horas à factò novilunio, vide, quæ temporis constitutio, qui Venti tunc regnent, & qualem constitutionem ventosque dictis horis observaveris, tales durabunt ad tertiam dein Lunæ scilicet ad dictam horam, quâ factum est Novilunium. Si tertio non mutetur, durabit ad 5. circa dictam horam, si neque quinto, ad 7. à 7. ad 9. à 9. ad 11, ab 11. ad 13, ab hoc ad 15, inde ad 17. hinc ad 19. ad 21, ab hoc ad 23, ad 25, ab hoc demum ad 27. finem Lunaris periodi.* H. J.

Tacitè exprobrat, quòd ad specialiores in designanda aëris constitutione observationes non descenderimus, at hoc neque Hippocrates, nec Ballonius, nec alii fecerunt. Si animus fuisset scribere Historiam naturalem, dedissemus utique operam, ne quicquam lectorem lateret eorum, quæ circa aërem notari voluit Vir summus Robertus Boyle *in generalibus capitibus pro historiâ naturali p. 2. at aliud erat propositum nostrum.*

In historia pleuritidis nothæ, quam nostra pace componere licet cum curatione Amati Lusitani cent. 3. c. 67. p. 522. & seqq. nec in historia doloris lumborum invidia quicquam deprehendit, quod mordere posset.

In historia arthritidis obiter aliquid de insalubritate Vini Hungarici à nobis inspersum dictumque p. 3. Hungariæ solum totum ferè calce viva esse substratum. Id autem Adversarius p. 18. *licenter dictum esse* causatur. At disertè p. 4. professi sumus p. 4. illud nos asserere fide Jacobi Tollii, qui curiosissimis oculis Hungariam perlustravit. Verba Viri illius hæc sunt, Epist. Itiner. 5. p. 144. *Est Hungaria ea fecunditate fertilitateque ut nulla cum ipsa Regio tota Europa, forsàn & toto Orbe possit comparari. Fidem habebis,*

bebis, Perillustris Domine, ubi rationem reddidero, siquidem totum ferè calce vivâ substratum est ejus solum, quod subinde tam molle est, ut unico vertatur & exaretur equo. Cum igitur crusta superior pluvia permaduerit, atque hæc ad calcem vivam penetrarit, tum exæstuans illa calidissimos expirat halitus, qui subtus frugiferam istam crustam excalfaciunt, Sole, qui hic fervidus, desuper eandem fovente. Ex hoc igitur humoris pluvialis, qui in terræ gremium descendit, tanta oritur fertilitas, ut semel leviter vertisse terram sufficiat, quò luculentissimas fruges ferat &c. Ex his apparet, id quod non sine optimo fundamento dictum, temerariè ab Animadversore in dubium esse vocatum.

Non licenter autem, sed imperitissimè Animadversor p. 19. inter evacuationes & excretiones consveras naturales, hæmorrhagiam uteri refert, atque ita insigne præbet documentum. eos, qui ex indicibus solis sapiunt, in iisque terendis ætatem consummunt, raro exactam rerum sibi comparare cognitionem, sed sæpissimè in prima turpiter impingere principia.

In Historia febris petechialis Animadversor noster modo hoc modo illud fastidit, ac sanis insalubria substituit, quasi picâ laboraret. Initio p. 7. candidè fassi sumus, nobis urinas sanorum hominum lotio similes non fuisse oblatas. excepto unico exemplo, addidimusque fidem Autoribus iis non esse detrahendam, qui sanas urinas in febris petechiali se observasse scribunt. Miratur Animadversor p. 26. quòd urina sana nobis non fuerit oblata, imprimis in Illo Collegarum, qui ultra 200. febris petechiali detentos sine V.S. tractavit. Enim vero nihil erat causæ, cur miraretur Animadversor; nam cum febris petechiali neuti- quam indivulso nexu conjuncta est sana urina, sed, ut opti-

optimè Sennertus, quem citat, interdum illud fit. Doctiss. Fracastorius in præclaro opere de morb. contag. l. 2. c. 6. fol. 119. febrim petechialem Naugerii describens, nullam prorsus facit mentionem urinæ sanæ. Zacutus Lusitanus lib. 1. hist. Princ. Medicor. de morb. intern. hist. 82. quæst. p. 627. *legitimè, verè, propriè, & strictè sumi malignitatem, scribit, quando morbus sævit intensè, manifestè, atrociter --- & secundum universum corporis habitum, faciem, pulsum, urinam, respirationem, excrementa, actiones &c. invadat &c.* ubi etiam in malignitate, mutationem urinæ agnoscit Zacutus ille. Burferus de feбри Epidemica petechiali probè agnoscendâ & curanda cap. 23. disertè describit: *Quod urinas attinet --- licet ea ratione coloris, consistentiæ, contentorum &c. nonnihil per hunc morbum variant, ut plurimum tamen crassæ, spumosæ, rubicundæ, frigore corruptibiles, seu turbari & confundi faciles &c. existunt.* Agit hac de re satis diligenter doctissimus Vir Paulus Neucrantzius in eruditissimo de purpura opere cap. 16. ubi egregiè ostendit, quòd *urina in hoc morbo nec substantiâ, contentis, colore aliisque accidentibus sibi semper similis effluat.* & p. 201. ita disertè scribit: *Urinæ crassæ, turbatæ, confusæ ac rubicundo colore, saturatæ frequentiores in purpuratis febb. apparent &c. multa alia, quæ lectionem merentur, hîc invenias.* Nec Auctor pyretologiæ mysticæ hîc dissentit p. 182. scribens: *Frequentius tamen, naturâ partem materia corruptæ per illam evacuante, crassæ & turbida apparet, ac intensioris coloris est, & crassum, rubrum ac conturbatum, diffusumque habet sedimentum &c.* His Auctoribus sexcenti alii addi possent, si id à nobis ageretur.

Quod de urina in febb. petechialibus, communiter asseritur, illud & de pulsu à non paucis traditur; sanè ex communi hac opinione ortum illud lippis & tonsoribus notum: *pulsus sanus, urina sana, & tamen eger moritur; neque*

nequetamen veritus est Celeberrimus Wedelius palàm alicubi profiteri, quòd *nunquam ferè potuerit deprehendere calorem & pulsum respondisse penitus naturali, & non obscure traditiones istas imperitiæ Medicorum adscribit.*

Effata nostra de urina in morbo hoc epidemico, firma experientiæ basi nituntur, nec alia concuti possunt ratione, quàm exemplis contrariis, & domesticis quidem, non aliundè petitis, qua in re Momo nostro aqua hærebit. Et si fieri potest, ut omnes ægrotantes in febris hac maligna, hoc vel illo tempore excernant urinam sanam, quod Donckert in idea febris petechialis passim tradidit, cur etiam oppositum evenire non posset, ut scilicet alio tempore febris hac correpti, urinam reddant, quæ lotio sanorum non sit similis? Agnoscit sine dubio in hac febris petechiali Græbnerus in sanguine ebullitionem & fervorem; jam audiat Joann. Donatellum de febb. malignis, contra Angeluc. disputantem p. 34. & seqq. *si quis concederet maximam adesse in humoribus omnibus & sanguine ipso ebullitionem ac fervorem, & nullam in sanguine fusionem fieri posse crederet, hunc non Philosophum, non Medicum sed lapidem existimarem, si maximum admitteret sanguinis & humorum omnium fervorem sero manente inalterato non amplius lapidem vocarem, sed molarem, quod si data in sanguine vehementi ebullitione, aut aliqua, quamvis parva saltem, tenuioris portionis fusione, putaret postmodum contingere; serum ipsum neque penes colorem, neque penes consistentiam infici & alterari posse, hunc non molarem, sed topbaceum lapidem censerem. Si verò sero ipso & colore & consistentia à naturali statu vehementer aut quoquo modo recedente urinam omninò inalteratam & naturali persimilem excerni posse existimaret, eum non lapidem, sed vel argillam, vel figulinum lutum quis meritò appellaret.* H. J. Hujus tamen sententiam nostram non facimus.

Diximus p. 8. in Hist. Morb. *fluxum alvi post diem septimum fuisse, ac simul testati, sumus quòd siccitatem alvi hæc febris pessimè tulerit.*

Experientiæ fide hæc asserta nostra niti omnes circumspecti Practici uno ore fatebuntur; at Animadversor, oriosus indicum compiler, ineptè cavillatur, scribens p. 26. *cum nomen nullius sit additum, ergo his dictis (en iterum flosculos Græbnerianos) laborat, & periclitatur fides, quæ sit penes Auctorem.* Omnes quidem nos asserimus & sanctè testamur cum alvi fluxu non aliter, quàm à nobis expositum est, in febre petechiali comparatum fuisse. Singulare autem exemplum talis fluxus à D. Helwich descriptum, & ante tres annos ad Illustrem nostrum Præsidentem transmissum ann. IX. & X. Dec. 3. inferetur. Dum verò ait Animadversor sua lingua, i. e. barbara, *quòd inter rarissima ponenda hanc febrim siccitatem alvi pessimè tulisse, & experientiæ & lectionis, ac iudicii penuriam prodit.* Quis non obstupescat Auctorem Paragraph. Hippocratico Galenic., non nisi unum & illud quidem ex Hœchstettero potuisse producere exemplum salubritatis fluxus alvi in petechiis ex Hippocrate? Annon & Epicratis uxor habuit ventris dejectionem & sanata fuit? Annon posteritati testatum reliquit Medicinæ Parens Metonem biliosa ventris dejectione exagitatum convaluisset? Elazomerius, fide Hippocratis, à prima die usque ad 14. copiosè deiecit, & nihilominus cum sanitate in gratiam rediit. Ero pitus ventris profluvio sanatus, Mulier quoque in litore decumbens, die quinto copiose excrevit & servata est. Idem propitium fatum expertus est æger aliquis in horto Dealcis, ut Virginis in Larisca aliorumque exemplorum aoud Hippocratem jam nullam faciamus mentionem. Sicco quoque pede præterimus, quæ in hanc rem apud Gale-

Galenum aliosque leguntur. Nec urgebimus exemplum Catharinæ, quod recitat Franciscus Valleriola in Observ. p. 139. & explicat ap. 136. ad p. 140. Luculenta, si rectè expendas, salutaris per alvinas dejectiones criseos documenta occurrunt apud Fr. Morræum, Bruxellens. *de maligna febre paroxysmante* Tract. 1. c. 2. à p. 23. usq; ad 37. c. 7. à p. 101. usq; ad p. 113. c. 8. & 9. &c. Nec minus notatu dignus occurrit locus apud Gerardum Columbam, *de febr. pestilent. cognition. & curat.* (quem anxie questum se non invenisse dùm scribit p. 39. Animadversor quàm defultoriè in lectione Auctorum versetur, declarat) in tractatus limine, quæ naturam febris epidemiæ Italianam universam ac Siciliam suo tempore conficientis exponit. Verba Viri hæc sunt: *Febres erant continuæ duplicis tertianæ naturam ut plurimum referentes, acutæ, mali moris --- dùm inchoarent, sæpè mites, quæ postmodum valdè malignæ videbantur: pleraque diebus paribus vehementius affligentes. Symptomata hæc erant: In actionibus læsis quibusdam sopores, aliis dementationes, nonnullis utraque supervenere: Pluribus capitis dolores, ad motum impotentia, ciborum aversiones: pulsus vel à principio, vel statim in augmento erant parvi, rari, & inæquales, In excretis hæc fuere, nares sanguinem stillabant, sudores erant omnino non judicantes, urina à principio bonæ, mox turbidæ, subjugales, malè olentes; alvus foetida & cum vermibus excernebat. Dispositiones qualitatis mutatae fuerunt: maculae diversorum colorum, pulicum morsibus adsimiles, dorso, brachiis, & tibiis efflorescentes. Ex omnibus multi mortui sunt, evaserunt & multi. Omnes frè, quicunque evasere, ALVI FLUORE fuerunt judicati. Observatum fuit summo morbi vigore, quibus erant convalescendum, per ALVUM excretiones humorum apparuisse cum urinis omnino crudis --- pauci urina copia & sudoribus sunt judicati.* H. J. Præ-

votius quoque observarat, matronam Patavinam die febris acutæ decima septima post fluxum biliosum evasisse, itidemque hoc morbi die J. C. Patavinum, fluxu alvi sanitatem recuperasse testis Rhodius cent. 2. obs. 85. p. 96. Filiæ quoque Matris, cui febris petechialis fuit funesta, *alvus à principio fuit laxa &c.* nihilominus tamen illa optimè convalluit apud Donckerum in Ideâ febr. petechial. p. 334. Anno 1661. Pisis febres epidemicæ vigeant, de quibus ita Clar. Borellus ad Marcellum Malpighium: *Plerumque incipiunt cum typo febrium tertianarum simplicium, capitis gravitate, dolore stomachi, oris amaritudine, septimo die febris fit continua Undecima maligna evadit, & quibus ALVI FLUOR non succedit, decimo quarto die, & interdum citius moriuntur. Et aliquibus interjectis expresse scribit, quod post ALVI FLUOREM levamen supervenerit.* D. Sorbail tract. 3. c. 16. p. 317. gnarus utilitatis, quam laxior affert alvus, sollicitè monet, non statim ab initio adstringendum esse, ne lusus includatur in stabulo. Quod salutare consilium etiam calculo suo, nisi memoria nos decipit, confirmat Celeberr. Ettmüll. de febr. malign. petech. agens. Lectione quoque digna est Francis. Lubei Exerc. 24. de diarrhæa biliosa c. cholera conjuncta p. 275. & seqq. Conf. & Primirof. l. 3. c. 28.

Testimonia aliorum cum primis Sthalii &c. à quodam ex nostris alibi adducta sunt, qui etiam monuit ex Soretâ, remedia acida omnium optimè in hoc casu se gerere, Conf. Soreta de febr. Castrens. Sect. 3. c. 14. Opera tamen cum primis danda videtur, ut alvi fluxus cum syntexi conjunctos ab his nostris rectè distinguas, qua in re Neucranzium de purp. c. 16. sequi è re Doctorum fuerit & ægrorum. Addimus & hoc, in hac febritum temporis fuisse utilissimum, exhibere cibos, qui biliosa excrementa ad exitum præparant & promovent, ut suo jam tempore rectè illud suavit

suasit Leonhard. Jacchin. *de curat. acut. morb.* p. 123. Nec Animadversor, si ullos febris petechiali laborantes, tum temporis curavit, negare poterit, sæpe in ægris observatos fuisse ructus, flatus, crepitus, cum flatulentis ventris distensionibus. Jam, si in doctrinâ Hippocratis esset aliquantò magis versatus, aut tantum Jul. Cæsar. Claudin. in tract. de Crisib: p. 43. evolvisset, discere utique potuisset, his prodromis crisin per diarrhæam prænuntiari. Nec malè ibidem Claudinus ex Hippocrate *dolorem lumborum, ex Arabibus autem pulsum parvum & frequentem, urinas albas & tenues* (quæ omnia in maligna nostra febris haud rarò occurrebant) tanquam signa futuræ diarrhææ l. c. rectè enumerat, quamvis Hippolytus Salvianus de crisibus p. 96. nec manifestum, nec proprium velit signum criseos per alvi excrementa subsequituræ, sed illa colligere juxta eum liceat ex eo, quod *adsint crisis signa, desint verò indicia vomituum, fluxus sanguinis & sudorum.* Verbo dejectiones in febribus posse esse críticas, nec Willis, nec Sydenham, quibus aliàs suspectæ fuerunt, negarunt, ille enim agnoscit l. de febb. c. 10. *circa morbi statum & in declinatione ejus diarrhæam conciliari & naturâ victrice, crassiora sanguinis excrementa hoc modo criticè excerni;* Hic verò respondens ad objectionem hanc: *è re videri, ut præsertim declinante morbo diarrhæam permittas potius quàm sistas, siquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit ita scribit: Concedo id fieri aliquando, ut febris per hanc portam sibi viam faciat &c.* p. 71.

Pag. 8. per sudores effusos à nobis intelligi universales eosque calidos, nemo non (modò stupidus non sit) intelligit, & propterea sudorum illorum mentionem fecimus, ut admoneremus juniores Practicos, ne iis apparentibus, securi imposterum agant, sed memores sint copio-

fos sudores ab initio profilientes esse malos, quod ex doctrinâ Hippocratis rectè inculcat Primerosius. *Si vires, inquit, sint robustæ, plenitudinem, copiam, morbi longitudinem, si imbecilles, mortem denunciant. Nam critica ne statim appareant &c.* Cæterum scire Animadversorem Nostrum cupimus, præstantissimos Medicos haud rarò ita loqui. Bal- lonius lib. 2. epidem. p. 170. *quadam, inquit, tempestate, sudores aderant magna febris parte &c.* Si ineptum nostrum Antagonistam audias, malè fecit, quòd non addiderit, *an sudores hi fuerint in toto corpore, vel circa partem &c. an calidi, vel frigidi &c.*

Rursus frivole eadem pagina incurrit in nos, quòd Rivini, Professoris Lipsiens. celeberrimi mentionem faciamus, *nulla librorum vel locorum, aut textuum indicatione facta*; Quasi hoc esset grande nefas & morte piandum, & Auctores scripti vel hoc solo nomine ad Indos & Garamantas ablegandi! Intelices igitur Illustres animas, Aristotelem, Ciceronem, Senecam, Plinium, Hippocratem, Galenum, infinitosque alios, ac exilio, Græbnero iudice, æterno mulctandos, quibus illud cum omnibus antiquioribus, nisi fortè Eusebium cum paucis aliis excipias, fuit in morte positum, At certè si vel hodiè viverent, errorem illum coram tribunali Animadversoris vix deprecarentur, sed Græbnerum ad tribunal Prisciani citarent, meritas daturum pœnas ob p. 28. enormiter læsam latinitatem, dùm ita scripsit: *Stillationem sanguinis è naribus semper malum portendit.*

Excretiones sanguinis in febris periculum mortis minatas fuisse, nihilominus tamen non paucos evasisse, in Historia p. 9. dictum est; Ast, Animadversor, rarò, inquit, *tales evadunt, si sanguinis fluxiones cum agrypniâ, sine manifesta causâ, ardore capitis, aut continuo magis, aut intenso magis, quàm*

quàm reliqui corporis, faciei simul rubore adfit. Ettmüll: Enim-
verò falsum est, quod Ettmüllerus scribat, rarò tales eva-
dere, sed stillicidium sanguinis ait, malum esse signum. Ni-
hil autem novi est ægros, etiam cum malis signis recon-
valescere. 2. nobis neutiq. iam hîc sermo est de sanguinis
stillicidio, quod utique malè audit apud Hippocratem l.
Epidem, sect. 3. Hist. 1. 3. Epidem. Sect. 3. Hist. 1. Nec sine causa
idem notavit in gravissima peste ægros paucum stillasse
sanguinem, & de his intelligendum illud Hippocratis:
*Quæcunque absque judicationis significatione disparent, malè de-
cernunt.* Sed de sanguinis excretionibus & hæmorrhagiis,
quas subinde esse críticas, omnes experti Medici no-
runt.

3. Si quas fortè Animadversor Noster vidit, quarum
exitus fuit funestus, considerare eum cupimus, annon
hæmorrhagia supervenerit, quòd medicamenta nimis ca-
lida ab initio exhibita essent, aut quod adstringentibus illa
statim coercita, quod pugnat cum aureo Sydenhamii mo-
nito: *hæmorrhagia sæpe permittenda est, quæ plurimum pro-
desse potest, nimiam ebullitionem reprimendo, aut criticè morbum
solvendo.* Nam ex intempestiva ejusmodi suppressione,
quanta in ægros redundare possint damna, testatur ex-
emplum apud Henricum ab Heer obs. 5. p. 70. de puella
die morbi 14. in hæmorrhagiam, cui sistendæ anum ad-
hibuerant, incidenti. Nihil vetat, quo minùs verbis Do-
ctissimi Viri explicemus, quæ mala hanc fluxus sangui-
nis suppressionem exceperint: *Tota, inquit, facies in tan-
tam surrexit molem, ut sphaera, quàm faciei esset similior; puella
sensu motuque apoplectica instar privatur: fauces asperaque ar-
teria, grumoso sanguine fecta broncho & stertore clangoso ad-
stantes terrebant, qui tam repentinam mirati metastasin formo-
sequæ puella deformitatem enormem revocant. Statim dixi*
impe-

*impeditam à naturâ crisin arte resarciendam, sanguinem malè ab ignorante vetulâ coërcitum debere eadem, quam natura monstrat, viâ, fluere, aut quia hoc amoto etiam periapto non succedebat, brachii primum, dein & saphenarum venas pertunderent. His laxè depletis sensum motumque recuperavit. Postridiè toto corpore applicata cucurbitæ cum sacificatione, unde mortem, quæ jam fauces ejus prehenderat, evasit: fotibus demùm & suffumi-
giis faciei forma rediit. Pulcherrima verò est epicrasis, quam Auctor noster subjungit his verbis: Et hîc docetur Medicus, naturæ minister motum naturæ Dominae suæ observare, nihil, ea operante, temere mutare, nisi ut vel effrænem frænet, vel ut pigriorem excitet. Cæteroquin minime inficiamur, aliis locis ac temporibus in febris petechiali hæmorrhagias discrimen attulisse, sicut intelligere licet ex Nicol. Mass. de febb. pestilent. & Fracastor. l. 2. de morb. contag. c. 7. In peste etiam Atticâ*

Multus capitis cum sæpe dolore

Corruptus sanguis pletis ex naribus ibat,

Huc hominis totæ vires corpusque fluebat.

ut loquitur Lucretius lib. 6. de rer. natur.

Quæ de Physicis Animadversor admiscet, hujus loci non sunt. Minimè tamen verum est, quod (1.) parentes exprobrarint. Res, nisi fallimur, ita gesta est; in Græbneri libello supplici supremæ S. Cæs. Maj. in Silesiâ Curia Anno 1700. exhibito reperiuntur verba: *Es, Hochfürstl. Durchl. und einem Hochpreistlichen Königl. Ober-Ampts Collegio --- ist vorhin bekandt/welcher Gestalt Ihro K. u. K. Maytt. mich in den Grad des Adels/wie solchen die von Grebner von Ihro Känserl. Maytt. Ferdinando III. Glorwürdigster Gedächtniß/als König in Hungarn erhalten / Allergnädigst gesetzt und erhoben 10. 10. Ille Tuus libellus, cum Physicis traditus esset, meritò obstupuerunt,*
se

Te genus tuum deducere à Græbneris in Ungaria, cum Vratislaviæ nemo ignoret, & Patrem Tuum & Avum ac fortè Majores plures fuisse textores. Verba Physicorum ita sonant: dann uns gar zu wohl bekandt / daß sein Vater ein alter Mann von 60. Jahren hier allezeit das Züchner Handwerck getrieben / sein Großvater auch zu Bartenstein in Preussen ein Leinweber gewesen. Quibus verbis nihil famæ Parentis tui, quem nemo negat honestum fuisse Virum, & artificem sellurarium, ullo modo detrahitur.

(2.) Nec nobilitatis Tux insignia ullo pacto Physici violarunt, tamen ignobili textorum sanguine Te satum esse hodieq; adhuc affirmant. Absit, ut tibi nobilis axioma & jure negemus, vel etiam invidiamus, (multò sanctioribus imbuti sumus opinionibus) nec, crede nobis, splendorem nobilitatis tuæ apud cordatos obscuritas natalium obfuscabit, modò ridiculè non satagas nobis, aliisque (qui rectiora edocti) persuadere, te ex nobilibus genus ducere.

(3.) Nec majori fundamento nititur assertum, quòd Physici contumeliose *Conjugem tuam insectati fuerint*, ambas largiuntur, eam esse feminam, sicuti Tu justissimus virtutum ejus præco effers, *eximia probitate, summa integritate, & pudicitia singulari* modò ipsis etiam, quod omnes hic norunt, ingenuè concedas, eam. antequàm tuis corrumparet radiis, in *Alutarii* vixisse toro, nec Tibi tùm temporis, cum fœdera matrimonii cum illa pangeres, ne per somnium quidem, in mentem venisse, quòd ex Nobilium Græbnerorum stemmate oriundus esses. Verè autem generosum in Te bullire sanguinem jam agnoscunt Physici, & dolent ex animo, quòd illustre Reineri Reineccii opus *de familiis Illustribus* non sit ad manus. Nam curiosius &

Periclis & Chabriæ genealogiam nisi fortè illam Reineccius præterierit, scrutarentur, & ad nostra usque tempora deducere conarentur. Hac enim ratione fortassis evidentius appareret, quare Periclis verba Græbnerus pag. 31. ad sese transferre queat: *Ac mihi quidem vos irascimini ei Viro, qui nemini vestrum cedo vel peritiarum, velelocutione intellectarum, vel amore Patriæ vel pecuniæ despicientiâ.* Et Illud: *Hoc commune vitium in magnis liberisque civitatibus, ut invidia gloriæ comes sit, & libenter de his detrahant, quos eminere vident alius &c.* De studiis & profectibus Græbneri; quid sentiamus, alibi expositum est. A nobis certè nemo jure exiget, ut eum *abyssum eruditionis, Scientiarum Mare, Solem doctorum, perpetuum literarum Dictatorem Maximum Naturæ opus & miraculum ac extremum ejus conatum, appellemus, quibus alias encomiis Scaligerum ab Heinio quondam fuisse ornatum, recordamur.* Sed hæc in transitu dicta sunt.

Quosdam Practicos cum Fracastor. Thonero, Heurnio &c. in febris Petechiali V. S. omittendam censuisse dictum fuit p. 13. quod de Fracastorio & Heurnio credere non potest Animadversor. At verò Fracastorius l. 3, c. 6. p. 138. initio testatur controversiam circa phlebotomiam fuisse ortam, *aliis protinus & largè sanguinem haurientibus, aliis nunquam volentibus secare venam, quod vidissent majorem partem eorum, quibus secta fuisset, vitam finire &c.* deinde p. 139. ipse Fracastorius, quid de V. S. in hac febris statuendum sit, exponens his utitur verbis; *Querendum imprimis de phlebotomia videtur, utrum conveniat in his febribus -- quoniam certe res cecidit annis superioribus, ut major pars phlebotomatorum perierit; -- Si igitur & nunc quoque aut futuris temporibus extrinsecus videris accessisse contagionem, non assueris autem circa principia (ut Medicus rarissimè adest.) præsertim si nec adesse magnam plenitudinem animadverteris, tum satius*
erit

erit Vena parcere. Sed audiamus, quid Animadverfor dicat de Heurnio? Hic quoque, ait, in petechiali febre venam secuisse probant ejusdem verba cit. loc. (de febr. c. 19.) Tamen quia adest maximus morbus, maxime si materia non fuerit aliena à sanguine, maximaque ejus si adfuerit ebullitio, ut cum adsunt vestigia, quæ maxime circa collum & scapulas efflorescunt, nondum progressio morbo, vena secunda esse videtur. Quam præclare agitur cum Animadverfore, quod ei res non sit cum illis, qui jura reddunt natibus? Quis enim quantumvis puer, non vapulat scribens: *His quoque secuisse venam probant?* Non statim autem is venam secuisse dicendus est, qui dubitanter ait, videri sibi venam esse secandam. Deinde in lib. de febr. c. 19. p. 85. non de febribus petechialibus sed de pestilentibus agit, adeoque locus ex Heurnio adductus ad præsens negotium nihil quicquam facit. Et profectio satis emphatica sunt Heurnii verba l. c. *religiosè summaque cautione in venâ secandâ transigendum est. Est enim phlebotomia remedium magnum & Vires corporis obsessi à pestifera febre langvent jam vel saltem metus adest jamjam futura imbecillitatis, & natura ipsa intus foras elicit materiam, unde exanthemata, bubones, carbunculi: & veremur, ne in cor retrahatur morbifica materia. Quare si corpus purum fuerit, nec illi querela fuerit ante, puto à phlebotomia & c. abstinendum.* Tandem si ullô polleret judicio Adversarius, quam procul à præsentis disputatione locus à se allegatus absit, intelligeret. Heurnius in illo præsentibus petechiis ait videri venam esse secandam in maximâ ebullitione, de hac autem re hodie jam non disceptatur, cum omnes consentiant ex anthematibus jamjam apparentibus abstinendum esse à V. S. sed tantum quæritur, quid ante eruptionem macularum de V. S. sentiendum sit, an admittenda an reprobanda? Cæterum si remotis Auctoritatibus, unice experien-

perientiam Medicorum consulueris, quamnam in febris petechiali utilitatem attulerit V. S. *modò expertus prodibit in scenam Joh. Agricola, & V. S. in hac lethalem esse dicet, modò Augustinus Thonerus locuples erit testis, complures febribus malignis & petechialibus obsessos, quibus Medicorum consilio sanguis missus, intra tres vel quatuor dies ad orcum ablegatos, licet corpora essent plethorica, modò Lotichius rotundè fatebitur, febre malignâ, quæ anno 1632. ad Visurgim grassabatur, laborantes, plerosque mortuos esse, quicumque phlebotomiam etiam ab initio & tempestivè admiserunt, plurimos contra exule V. S. per sola alexipharmaca servatos esse, modò etiam Nostræ Academiæ quondam Decus & ornamentum, Fehrius, solidè confirmabit anno 1645. Svinfurti eos, qui in hac febre ex V. S. salutem quesiverunt, plerosque omnes mortuos esse. Horum Virorum experientiæ rostra conformis est, & D. Helwich sine omni sphalmate typographico, ultra 200. febris petechiali detentos tractavit. Non est sibi vanitatis ullius conscius, & quotusquisque est Vratislaviæ, qui ignoret quanta pauperum multitudo ad illum confluat ejus consilio usura, postquam Tharoultianæ foundationi omne laude majori præesse cæpit? Septimus jam volvitur annus hujus functionis, & quotannis facile 4000. Illustrissimi Fundatoris beneficio sub curâ illius fruuntur. Nec, ut novit Animadversor, etiam desunt alii, qui rem pretiosissimam, i. e. corporis & sanitatis custodiam ei crediderunt. Quid ergo erat causæ, cur numerus Tibi, Græbnere, esset suspectus? Scilicet Tuæ praxeos modulo metiebaris etiam aliorum labores, quod perinde est, ac si tuo pede etiam alios metiri velles. Si hic noster Animadversor incidere in Celeb. Wedelii locum p. 122. opilogiæ, qui ita sonat: Sanctè testor, nec omnibus dysentericis, quorum ultra quadringentos*

tos curandos habui, eum felicissimo successu propinasse opium, & plerosque illos evasisse feliciter notavi; si, inquam, in locum hunc incideret Animadversor, quantum non subesse, mendum suspicaretur, aut quid non causaretur? Non unâ capimur omnes voluptate, alii amant praxin cini- cam, licet multis circumfusam molestiis & mille tædiis, alios delectat Musica, alios nescio quod cum Thaide, Gly- cerio, Juliana &c. commercium.

Cæterum nuper quæstionem hanc de V. S. in febb. acutis acutè ventilavit Celeb. Georg. Ernest. Sthalius in peculiari disputatione & egregiè expendit, *an V. S. in febre acutâ tolerari queat, licita & innoxia sit? an V. S. febre condu- eat, utilitatem aliquam aut planè insignem conferat? an non so- lum utilis, sed etiam planè necessaria? an verò tandem periculo- sa, aut planè noxia esse possit?* & §. 70. tandem has format conclusiones: (1) *V. S. in febribus acutis excepta (non tamen absolute) continentè nunquam est necessaria &c.* (2.) *V. S. in febb. acutis (quales utique sunt petechiales) longe frequen- tissime imò communissime sit noxia &c.* Modus, ita pergit, quo noxium effectum inducit, sunt exundationes illæ circa criticos ad- caput, quæ, quia restrictione reliqui corporis interni æque atque ex- terni compressoria perpetrantur, & secretiones colatorias & ex- cretiones diuretico-diaphoreticas & exanthematicas suppri- munt &c.

In ordinanda diæta nos ferè Sydenhamium secutos: esse, accibos tenues, juscula avanacea, hordeacea, pruna cocta, poma Borsdorff. ægris commendasse p. 20. insinua- vimus. Quis ab ullo mortalium, cui vel mica salis est, obelisco hæc notari posse crederet? Notavit tamen Græb- nerus, & his quidem verbis: *Ut Angliæ & Silesiæ aërem & cœ- lum non habent unum & idem, sic vita & moribus sunt diversissi- mi; binc alia diæta Anglis, Silesiis alia est præscribenda diæta.*

Ecce, ut curtum sermone rotato torqueat enthymema! Incertum, majorne sit in Græbnero inscitia, an impudentia? Nos gnari discriminis, quod in vitæ genere, aëre &c. nobis cum Anglis intercedit, cautè diximus nos fere Sydenhamium esse secutos, & sanè apud Nos *hydrogala* sæpius à Sydenhamio commendata, non adeò in usu est, nec scripsimus eosdem tenues cibos, quos Vir ille ægris præscripsit, nostris febricitantibus à nobis fuisse concessos, sed tenues reliquis fuisse antepositos indicavimus, licet alii tenues cibi à nobis adhibeantur, alii ab Anglis, ut ipsa res loquitur. At noster, five ex inscitia, five vecordia, genus cum speciebus turpiter confudit, atque fallaciam figuræ dictionis, ut Logicorum vocant filii, commisit, atque his parentibus nata est insulsa illa Animadversio foetus Græbneriano ingenio dignissimus. Enim verò nos non solos petit Animadversio illa, sed omnes cordatos Medicos. Ipse Medicinæ Parens Hippocrates unicè in morbis acutis cibos tenues svadet & enixè commendat; prostat hodieque adhuc aureum ejus opus *de ratione victus in morbis acutis*, quod ab aliis inscribitur, *de ptisanâ*, sub hoc sanè nomine, ut rectè observavit Doctiss. Valles, initio commentar. p. 395. citatus est à Plinio l. 28. c. 7. Tanto in pretio scriptum illud est, ut Prosper Martianus pag. 377. in hæc erumpere verba non vereatur: *Ego autem, me hercule, fateor, majorem utilitatem ad praxin ex hoc libro percepisse, quam ex quovis alio Hippocratis opere.* Quotquot genuini Filii Artis post Hippocratis tempora vixerunt, ejus vestigiis sibi insistere pulchrum duxerunt. Meretur hic etiam legi c. 4. ex lib. 3. Jacob. Primerosii *de vulgi erroribus in Medicina*, in quo non malè ostendit, *ægris non pleniorum sed tenuem victum convenire.* Et quod ægri ad victum pleniorum adigendi non sint, graviter monet Lipsiensium Ille Æsculapius,

pius, Bohnius in eruditissimo opere *de Officio Medici* &c. c. 20. p. 391. scribens: *Impresentiarius detestandus potius est muliercularum nostratum mos pravus, quo egrotantibus, non tantum plus justo alimentorum indulgent, sed nolentes volentes ad hoc urgent; quasi debilitatis vel à morbo, vel ab evacuatione medica, pastus plenior necessarius sit pro viribus exhaustis resarciendis, ac quasi, quod sensim sensimque perditum, mox uno pastu ac die sit reparandum, minus pensitantes huic concoquendo & digerendo illas non sustinere hincque obrui.* Et si vel decem unquam curavit peracuta febre correptos, scire potest, quanta sit in ægris à cibis solidioribus & cum primis carne, averfatio, quam optima niti ratione in aprico est; illo enim tempore, quo massa sangvineae omnesque corporis humores ad excludendum miasma, & avertendum impendens corruptionis periculum laboriosè & impetuosè, commovetur, cibis solidioribus ad putredinem satis pronis corpus infercire, nihil aliud esset, quam oleum igni affundere, præprimis quia languente ventriculo in tanto fervore concoctio nulla sperari potest. Non possumus, quam adhuc adscribamus verba Pompeji ex nov. method. febr. cur. p. 49. quæ ita sonant: *Victus ratio sit omnino refrigerans & tenuis, ideo vitanda summo studio ova, multum Spirituum & bilis subministrantia, & pulmentum ex herbis, & hordeo & solo pane sufficiat ad quotidianum alimentum, & in pauca etiam quantitate, maxime in vigore morbi, quia tunc maxime distrabitur natura per cibum à concoctione & à materie peccantis segregatione &c.* Idem etiam diligenter inculcat Soreta Sect. 3. c. 4. p. 278. observans, quod à pleniori aut minùs convenienti victu symptomata accerfi soleant, quæ aliàs tempore distributionis chyli, contingunt, quo crebrius ac crudelius quam aliis horis ægrum propter majores sanguinis per arterias propulsi refrenationes sollicitant. Et
rur-

rursus cap. seqq. docet, quæ penes agrum, dum in morbi statu versatur, observanda sint, hæc regulis includit, inter quas prima est p. 293. *agrum circa statum pleniori victu non onerandum esse.* Horum Virorum vestigiis porro insitemus, id si Animadversori non placet, suo per Nos abundet sensu. Faciat etiam periculum & imposterum suos fabricantes repleat fungis, cucumeribus, fabis & brassicâ muria condita, imò & glandibus, quibus quondam prisci mortales usi fuerunt. Distendat quoque eorum ventriculos carne suilla fumo indurata, halecibus, ovis ad duritiem coctis, massis ex farina & spuma lactis pinxis imò tostis *marcentem squillis recreabis & Asra potorem cochlea;* Cave verò obliviscaris casei, inter quos olim non postremo loco erat *acetosus oxyrias*, Siculis quondam in usu, ad quorum exemplum etiam quidam apud nos confiunt, quæ cerevisiæ potatoribus sitim acuunt, nec non *opias*, cujus mentio est apud Eustathium. *Multis enim in silesia caseus est in miris delitiis.* Imò si ne intra hos se contineat limites, expectabimus, quem sit ægris victum præscripturus, certè, ut speramus, non illum, quem elegans Poëta adumbrans ita canit:

Vidi ego in Arctoïs implexis Tartaron oris

Immanes avidis dentibus esse feras;

Vidi & equina fero laniare cadavera morsu

Crudaque Sauromatis frustra fuisse cibum,

Quas ego non Alces immania monstra comedi?

Quos ego non uros semiferasque boves?

Sed penè exciderat Animadversorem aliqua etiam tricari de convulsionis & motuum convulsivorum differentia, quàm, quòd & Nos non ignoremus, elucescit ex obs. 198. Dec. 3. A. 7. & 8. ubi verba Thiermairii seqq. adducta leguntur: *Spasmus seu convulsio est musculi versus suum principi-*

um contractio, rigido ex in membro remanente, hoc enim differt spasmus à motu convulsivo, quòd in convulsione seu spasmò membrum ex contractione rigidum permaneat, in convulsivo verò & spasmodico motu membrum agitetur, vibretur, & variè concutiat; Spasmos verò ante eruptionem exanthematum in febris maligna, & superioris seculi anno 99. observavimus, & nuper adhuc duo ex Nostri nimirum D. D. Preus & Helwich in adolescenti nobili luculentum viderunt exemplum tetani cum hac febre complicati: *Æqualiter ante & retrò tensum erat corpus & quasi in æquilibrio neque ad anteriorem neque ad posteriorem partem vergebat*, ut cum Sebizio loquamur: credidisses corpus totum quasi ex uno osse connexum esse, certè non aliter, quàm truncus aliquis erigebatur. Mitescibat quoad antenus affectus, cum copiosè exanthemata in pectore, dorso &c. efflorescerent; nihilominus vis morbi opem omnium medicamentorum eludebat & æger die morbi XI. fatis concedebat.

Rursus censoriâ stringit virgula ingenuam Nostrorum confessionem, *quod dierum criticorum adeo scrupulosi observatores non fuerimus; Nemini, inquit, probatur. Imò, Græbnere, quàm plurimis & primæ classis Medicis, qui longa experientia didicerunt, crises apud Nos esse rarissimas*, si verò crises adeò rarò eveniunt apud nos, cur adeò scrupulosè dies observabimus criticos? Quòd autem rarò contingant crises, doctissimi Viri ingenuè fatentur. Ex Italis prodeat Prosper Martianus l. 2. morb. sect. 2. p. 174. ubi disertè agnoscit, *nostris temporibus rarò fieri crises.* Ex Germanis huic veritati suffragium præbet Vir Doctiss. Casp. Hoffmann. l. 4. Institut. c. 28. p. 628. Tyro-nem alloquens: *interim præmonitum Te volo, crises quidem apud nos esse rarissimas --- dies autem criticos non multo certiores annis climactericis.* Quidam -- totum negotium habent pro

*augatorio. Celeb. Schelhammerus in dissert. de genuina febb. curandi methodo p. 3, §. 43. p. 219. eidem veritati subscribit. In Vade mecum Waldschmidian. p. 175. discen-
tibus inculcatur quòd hoc nostro tempore rariùs apud nos contin-
gant tumultuariæ ejusmodi perturbationes, & ancipitis eventus
mutationes, ob climatis diversitatem, & quòd ipsis febribus ma-
ture subtrahamus pabulum laxativis benignioribus ac enematis,
fermenta peregrina subigamus precipitantibus & absorbentibus.
Helmontii Affectu, quid de crisi sentiant, notissimum est,
nec quenquam fugit dogma ab Helmontio in tract. de
febb. expositum, cujus summa est, Medicum verum ante
crisin morbum superare debere, ideoque nec crisin expectare, nec
optare &c. Res esset tædii plenissima Anglorum, Hispano-
rum, & Gallorum testimonia, quod quidem nobis non es-
set adeò arduum, huc transferre. Rursus etiam illud in-
confesso est, dierum criticorum numeros ex receptâ opi-
nionem, definitos non semper sibi constare, quod nisi falli-
mur, adductis exemplis plurimis, ostendit Cagnatus, &
illud æternum eruditæ Germaniæ Decus G. H. Welschi-
us alicubi hæc habet verba: Sane quæ de septenariis vulgares
Medici sibi pollicentur, incertissima sunt, -- -- Id olim jam Argo-
lus pluribus exemplis ostendit, Ludovici XIII. Regis Galliæ, cui
XIII. non XIV. critica existit. Cardinalis item Scipionis Cobel-
lutii & Octaviani Fratris Cardinalis Ubaldini in febre maligna
&c. Hoc cum Viri eruditi cernerent, nihil quicquam mo-
ti Auctoritate Hippocratis, palàm Pythagoricos illos die-
rum numeros exploserunt: Inter illos Princeps est Cel-
sus Asclepiadem secutus, qui jure ut vanum repudiavit, neque
in ullo die quia par imparve esset, agris vel majus vel minus pe-
riculum esse dixit l. 3. de Medic. c. 3. Ex quo multa alia ad
hanc causam facientia excerpta forent, sed quæ rectius
in auctore ipso legas, nobis sufficit finem illius disputatio-
nis*

nis ex Celso l. c. p. 122. annectere: Adeo apparet, quacunque ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis sub illo quidem Auctore, reperiri. Verum in his quid antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt, cum hic quoque Medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri. Nonnulli reverentia antiquitatis ducti, aliud firmitus de diebus criticis opinioni fundamentum substernere voluerunt palam professi, criticorum censum non ad Luna phases singulis mensibus consuetas, neque numerum dierum, qui saepe fallit, reducendum, sed ad motum illius per quadrata Zodiaci signa inaequalem scilicet, neque semper septenario respondentem, cujus excusatio tot ineptias praepostere propugnantibus olim pepererat; secutique videntur hac in re doctrinam Argoli, qui lib. 1. de dieb. critic. c. 21. haec habet: dies critici decretorii que sicut indicativi, cum ex motu Luna fiant, ii dicuntur, in quibus Luna praestitum in Zodiaco Censum Luminis absolvendo ad suas pervenit quadratas radiationes oppositioneque a loco, in quo morbi ipsius principio fuerat: quae cum ob sui motus inconstantiam, modo tardum modo celerem expediat ad ea loca curriculum, critici dies statuto ordine perpetuo stabiliri non possunt. Hinc sane 7. 14. 20. semper critici non sunt, cum in diebus aliis, quam destinatis ad criticam, crisis Luna motu perfici possit &c. &c. Sed, ut impudens Adversarios firmioribus constringamus fraenis, ostendamus ne ipsum quidem Hippocratem, tantam in diebus criticis collocasse fiduciam, aut adeo scrupulose observasse. Singulare nobis hic fecit otium Plempius & Celeb. Lucas Tozzius in comment. in aphor. Hippocr. l. 2. p. 242. & seqq. & l. 4. p. 269. in priori loco haec habentur verba: In die sexto iudicati referuntur Virgo Larissae, Heraclides, Eurinaetis filia, peregrinus quidam adolescens aliique plures. Et Gorgia uxor in 41. fulloni in Syro-phrenitico 18. die morbus remisit, & Polycrati in 15. decimo die Pythio iudicatus est, & Hieron. in 15.

Scribit quoque 4. Epidem; l. 2. in his temporibus 6. & 8. judicabantur omnia circa Plejadum occasum. Et 1. Epidem. sect. 3. multi morbi judicabantur perfecte 18. Sic pariter alios & alios memorat & paribus & imparibus diebus adhuc extra criticorum dierum seriem ab aegritudinibus salutariter liberatos, --- quamobrem jure optimo Celsus, -- vanam statuit criticorum dierum observationem &c.

Plura ex Castello aliisque contra Animadversorem afferri possent, sed hic subsistamus hâc vice, id solum commodis loco annectentes, textum Fracastorii inepte contra nos allegari, cum nemo Doctorum amplius ad *fictitiorum illorum Fracastorianorum motuum humorum stateram dies* criticos examinet, ex qua tamen hypothese effatim Fracastorii originem trahit.

Et hæc dicta sumto de iis, quæ contra Historiam febris petechialis in Animadversionibus suis Adversarius adducit.

Novo autem nos crimine onerat in stultissimo libro *de plagio* Græbnerus plagiarus, quasi in Historia hac, nescio, quam disputationem Anno 1699. d. 23. Septembr. Hællæ habitam compilassemus, cum illa febris petechialis historia ab aliquo ex nostris adornata Anno 1699. primo vere & Regiomontum, & Hællam & Halam & ex ædibus Rudolphianis per hominem artis pharmaceuticæ peritum ad Excellentissimum Wurtbainum Noribergam fuerit missa. Imò si res tanti esset, probari utique posset, nostram historiam, quoad eam partem, quæ de febre petechiali agit, jam typis fuisse expressam, antequam Hællensis illa *febris malignæ petechizantis historia* limina Vratislaviæ salutaret.

Mira autem vertigine Græbnerum laborare necesse est, nam in ipsis Animadversionis Textibus Salii, Diversi, Fraca-

Fracastorii, Sennerti, vanissimè implet chartas, ut nos in suspicionem adducat, quasi horum virorum lucubrationibus nimis familiariter essemus usi, in plagio autem, quasi diffideret sibi, aliis technis utitur. Subdensis autem impudentiæ cineribus tandem obscura quædam lux candoris in fastuosa illa ad Excellentissimum Herrodt epistola emicat, ubi conscientia convictus, falsas esse criminationes, quibus nos & in miseris illis *Animadversionibus & plagio Medico* oneravit solam objectat *Conringii disp. de Ascite* (quæ tamen & ipsa à nobis ingenuè laudata est) sed ubi ad illum locum fuerit deventum, operam dabimus, ut vel puer palpare manibus queat, Græbnerum aut impudentissimè mentiri, aut hominem nullius prorsus esse iudicii. Æternum autem candoris ingenui monumentum erit illa libera confessio quæ p. 21. in Historia Nostra occurrit, *quod studiosè antecessores nostros consuluerimus, & studiosè contulerimus cum iis, quos ipsi descripserunt similes, & non pauca in nostram & agrorum utilitatem converterimus.*

In historia odontalgiae & hemicraniae non invenit, quod carperet. Tantùm notabimus verba illius p. 44. *huc referri merentur vesicatoria, quæ in odontalgia multùm profunt. --- Et nuper à quodam non Medico (quorum ingens multitudo in omnibus civitatibus) cuidam virgini in dolore dentium vesicatorium, ut vocat, indolens applicatum fuisse, mihi narrabatur, à quo quidem dolor mitigatus, sed breve tempus recidivus factus, quod aliàs Medico docto non accidisset, ratione & experientia instructo.* Hic dubius, ut arbitramur, hærebit Lector, an magis nitorem & elegantiam styli Græbneriani, an verò iudicii robur & præstantiam admirari debeat? Quid enim cum majori acrimonia iudicii practici scribi poterat, quàm Medico docto ratione & experientia instructo acci-

dere non posse, ut Iopitus dentium dolor recrudescat & crudelius ferociat, seu verbis Græbneri, ut *dolor mitigatus sed breve tempus recidivus factus* conspiciatur? Ex hoc ungue cognosce Leonem, sed quem ne pueri quidem vereantur.

Nec in historia Icteri deprehendit, in quo ungues defigeret, nisi fortè nos ferire debeant verba Sennerti p. 47. mutilatè adducta, quæ volunt eos *Medicos non leviter errare, qui sine discrimine remedia proferunt, quasi illa Ictero laborantibus conveniant simpliciter, cum certum sit, variis icteri differentiis varia medicamenta convenire*, attamen si nostra, quæ l. c. in Historia occurrunt, attente legas, non nos, sed aërem verberabunt. Quanquam liberè fateamur, nos assequi non posse, quomodo aliis remediis, quàm aperientibus & attenuantibus ictero occurrere liceat. Aut hæc morbum expellunt, aut ille prorsus nullis superabitur medicamentis. Nam si quid videre nobis licet, in ictero aut bilis visciditate suâ peccat, aut organa secretioni dicata, citra culpam viscositatis aliunde obstructa sunt, aut utrumque vitium concurrat. Non absque causa Clar. Hartmannus *fermè*, inquit, *asserere ausim pleraque omnia hepatis mala à viscositate, & hinc ortâ in systemate pororum biliariorum obstructione initium sumere.* Et rursus: *gravioris Icteri causa non potest non à bilis viscositate suboriri, qua non solum pori minores, sed & majores rami infarciuntur, ut in glandulas conspicuas plexus minores extollantur & indurentur, totique hepatis parenchymati & color natus & mollities solita decedat.* In utroque casu aperientia & attenuantia sunt sacra illa anchora, ad quam ægris & Medicis confugiendum. Et nisi his remediis æger sublevetur, omnino metuendus est scirrhus hepatis, quem pressio pedis cachexia, hydrops &c. excipiunt, ubi ferè actum esse de vita solet, sicuti tum aliàs multoties, tum ante annum in

in Nobili, hoc verò anno in Mercatore Dn. D. Grassius & Helvvich sunt experti. Et nonne ipsæ fæces satis loquuntur, quod in ictero per communem ductum bilis ad intestina non amandetur, id quod etiam confirmat color corporis citrinus ac flavus, quæ si accurato judicio conjunctim ponderes, intelligere facile licebit, sanguinem venosum portæ in quovis Ictero in plexus vasorum, biliariorum valide impingi, ac in illis aliquantisper morari, & oppilationis communem esse auctorem, indeque evenire, ut bilis intra plexus minores coërcita in majores ramos non exundet, neque consuetis ductibus ad intestina manet, atque hac deficiente, scybala aliter colorata excernantur; quoniam autem perpetuò sanguis uberrimè per venam portæ ad hepar derivatur, fieri aliter non potest, quam ut obstructis plexibus biliaris minus defæcatus in venam cavam effundatur, & tandem venosus ille cum arterioso mixtus, & undiquaque ad partes corporis ablegatus habitum externum alio colore imbuat. His verò ita sese habentibus, etiam luscus videt, in Ictero indicari attenuantia, aperientia, lenissime laxantia &c. quæ quilibet circumspectus & expertus Medicus, pro subjectorum, temperamentorum, ætatis, vitæ generis &c. differentia ad lectos ægrorum variare noverit.

In cura exanthematum p. 48. potiunculis ad morem Sylvii paratis additum à se, ait, sirupum de succo scabiosæ, quasi à nobis & aliis Practicis, pro renata, idem factum non esset.

In historia Asthmatis fraudem suam & libidinem contradicendi ac summam judicii inopiam clarissimè exposuit Græbnerus. In fine p. 26. & 27. citavimus Ann. 17. Ephemerid. obs. 133. p. 256. quæ est Clar. Lentilii. En! verò vestrum Græbneri ingenium, dum ita scribit; *Lege Ephemerid.*

ann. 7. Dec. II. Græbnere! annon ann. 17. Ephem. est ann.
 7, dec. II. ?) ubi Dn. Rosinus Lentilius observationem habet asth-
 matis &c. at hæc ipsa observatio à nobis est citata. Qua so-
 phistica fraude etiam alibi sæpe utitur, ex scabioso contra-
 dicendi pruritu. Infantiam judicii autem prodit, scribens:
*An hæc duæ observationes (nostra de asthmate Illustrissimi Vi-
 ri & Lentiliana de Monialis) ejusdem sint generis, & an hæc
 cum illa comparanda & adequanda valde dubito; Quis verò fa-
 tue Animadversor, ita deliravit, ut scriberet Asthmata hæc
 ejusdem fuisse prorsus conditionis? Cum larvis luctaris!*
 Nos has duas Asthmaticas personas convenisse indicavi-
 mus, non in omnibus, sed in quibusdam symptomatibus.
 Ambabus vultus turgebat, oculi ambabus prominebant,
 utrobique aderant præcordiorum anxietates & pectoris
 angustia, sudores quasi syncoptici &c. Si non credis Illu-
 strissimi Viri Asthma his symptomatibus fuisse stipatum,
 Ipsum, quæso, adi, vitali adhuc fruitur aura, & certissimus
 de singulari & incorrupta fide nostra erit testis. Vera et-
 iam scripsisse Lentilium, utrinque credimus. At, inquis,
hæc personæ differunt sexu, ætate, temperamento &c. quid inde?
 An duæ personæ diversi sexus, ætatis alius, & tempera-
 menti alius &c. non possunt in affectu quodam genere eo-
 dem, iisdem ex parte symptomatibus esse obnoxia? An-
 non Vir cholero-fanguineus in senio constitutus, & pu-
 ella aliqua phlegmatici temperamenti in hydrope & diffi-
 cultati respirationis & siti æquè subjecti sunt? Annon u-
 triusque corpus in tumorem attollitur? annon etiam ef-
 fluxus urinæ &c. utrobique parcius esse potest? Non ne-
 gabis, ut credimus. Quod autem in Hydrope contingit,
 etiam in aliis morbis, adeoque etiam in asthmate toto die
 evenire & potest & solet. Et licet Asthma humidum, à
 sicco differat, symptomata tamen quædam utrique com-
 mu

munia sunt, ut notum est. Sed rædet Bucconis & Brochi
hujus ac arrosoris nostri ineptiis diutius immorari. U-
num adjicimus, Illustrissimum Virum, cujus Asthma de-
scripsimus, etiam si ab illo tempore thermis Carolinis ali-
isque usus fuerit, hodiernum adhuc cum diro malo confi-
etari.

P. 51. Græbnerus citat Hertodt. in Chronolog. sed nul-
lam, quantum scimus, Illustris Ille Vir, Chronologiam e-
didit, quamvis Crocologia ejus pueris nota sit, in cujus p.
124. hæc leguntur: *Vetus Asthma mirabile phantasma, quod
nullum curat cataplasma.*

Quæ de tussi convulsiva infantum & atrophia scripsi-
mus, ipse livor Græbneri probare debuit; nisi, quod bene
moneat p. 31. in H. N, legi debere lactentes; & occasionem
dilatandi fimbrias p. 53. arripiat, atque atrophiam à ver-
mibus capillaribus oriundam, sæpius à se observatam, &
dicto (scilicet in Historia Nostra) *modo curatam* à se fuisse
glorietur. Vocet se, per nos licet, Medicum atrophiae
verminosæ Græbnerus, & vocetur ita ab aliis sono quam
maximo, utre quam maxime inflato, quid istam rem cu-
remus Nos?

In Pag. 55. Animadvers. merentur notari verba Græ-
bneri seqq. D. C. T. Bierlinus: *observationem habet diarrhææ
chylosæ cum atrophia propter lactearum Mesentericarum obstru-
ctionem in Ephemerid. Germanic. (Dec. 1. An. 2. obs. 152. p. 237. &
238.) quæ NB. hinc optime quadrat.* quibus evidenter declarat,
quod observationes Medicorum alibi viventium, Histo-
riam morborum Vratislaviensium optime illustrare que-
ant. Quid itaque causæ erat, cur in præfatione epistola-
ri nobis vitio verteres, quod ultra CCCC, Auctores à no-
bis essent citati, sc. Auctores exteri, quos Græbnerus al-
legat, faciunt ad illustrandam morborum Vratislav. hi-
storiam, quos Nos verò laudamus, minimè gentium, imò

evincunt, nos morborum totius Europæ, non Vratislav. Historiam scripsisse. Vide Græbnerem, quam Te immane in nos odium non tantum fascinarit, sed excœcarit!

Magis in fermento fuit Animadversor in Historia hæmoptyseos. In H. M. p. 33. hæc leguntur verba: *Paucos revera vidimus sine noxa evasisse hæmoptoicos.* At Græbnerus multos, inquit, revera evasisse hæmoptoicos & à me, quod præfisci ni dixerim, curatos ipse confirmare possum. Urinam potius alii illud de Te confirmare possent! At certissimè (nisi soli obloqui velis, si alios consulas) Multi illi à Te curati vix totidem erunt quot sunt *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.* Verbo: Hoc *λάπισμα* tuum nimis immane est. & ist ein allzuweiter Schuß. Quotquot Medicinam scriptis illustrare aggressi sunt, & de hæmoptysi egerunt, periculi esse plenissimam uno ore fatentur. Et nota est illa Hippocratis paranomasia *αἷματι πτύσιν, φθίσιν*, quæ à Medicis plurimis est repetita. Longa serie Auctorum suffragia adduceremus, nisi illud vulgare nobis notum esset: Etiam *mel saturis insuave.* Ne verò Tibi blandiaris, etiam Nobis lecta sunt exempla curatorum à sputo sanguinis, quæ in epistolis Castelli in Obs. Rhod. cent. 2. Obs. 30. & 31. in Ballon. Epidem. alibique reperiuntur. Ast in his similibusque aliis historiis hæmorrhoides oris cum hæmoptysi fuisse confusas, suspicamur. Nos in beneficio reponere solemus doceri, etiam *castigari ob meritam noxam*, ut loquitur Plautus, nisi itaque vereremur, graviter stomachaturum Græbnerum, erranti illi monstraremus viam & ad Historiam Morbor. Vratisl. ann. 3. p. 50. & seqq. remitteremus, ut discat, hætenus quidem se in hæmoptysi usum fuisse diagnosi, fallaci. Certè, si medicamentis p. 56. de scriptis, præprimis verò ingratis illis duabus potionibus seu embammatis id se consecuturum porro sperat, ut hæ-

mo-

moptoici illis sublevati impofterum fine noxa & damno
vivant, non tantum à cordatis Medicis, fed & tyronibus
pipulum non poterit non expectare. V. S. in hæmoptysi
ægris nostris fuafimus; Græbnerus autem fibi dictum
putans illud: *Tu femper contrarius esto*, p. 57. ita fcribit: *Ego
nulli hæmoptoico unquam V. S. perfuafi, fed in hoc, Græbnere,
vehementer peccasti.* Audi unicè Joann. Heurnium l. de
morb. pect. c. 6. p. 125. longè alia docentem: *Vebemens, in-
quit, est hoc vitium, nam prædium Vitæ, fanguis, effunditur, qua-
re & prompto & valido remedio hic NB. opus est; tale est Venæ fe-
ctio.* Idem fexcenti alii teftatiffimæ fidei & eruditionis
Medici inculcant. Loco omnium juvat adducere ea, quæ
in Difputat. de hæmoptysi fub præfid. Conringii, infinitæ
lectionis Viri §. 46. leguntur, hæc verò ita habent: *Ex chi-
rurgico fonte primum occurrit V. S. remedium fubitaneum, & ple-
rifque ferè fcopis fatisfaciens.* Nam non evacuat tantum in ple-
thoricis, fed & fanguinem ad pulmones ruentem derivat aut re-
vellit, æftumque ejus mitigat. Retulit mibi Ampliff. Dn. Præfes
fe, cum ante annos 20. hæmoptysi laboraret, folà hac in pede inftituta
potiffimum libertatum. Hæc igitur, quanto cyus poterit, cele-
bretur in parte aliqua remotiori, five in brachio, five in pede, vel
dextri vel finiftri lateris; habitâ tamen ratione ægri vel caufa-
rum, nunc plus, nunc minus dematur, modo unâ vice, quantum
fufficere videbitur, modo partitis vicibus inftituatur, ne æger ni-
mum debilitetur, viresque dejiciantur. H. J.

Cautela de Nitro in laxa alvo & ventriculo debili non
exhibendo à Græbn. p. 57. addita quavis paleâ levior eft,
imò prorfus inutilis. Nam ut ex fcriptis Celeb. Prof. Hal-
lenf. Hofmanni & Sthalii conftat, ac experientia teftatur,
Nitrum in exigua quantitate fumptum tantum abeft, ut la-
xitatem alvi inducat, ut etiam efficaciter diarrhæas com-
pefcant. Nec ventriculo debili officere multorum anno-

rum experientia cognitum habuit, nisi memoria nos fallit, Baco de Verulamio.

Aliquanto jam diligentius in *Historia mali hypochondriaci calumniæ & fraudes Græbneri retundendæ sunt*. Impudenter is p. 57. criminatur nos ea, quæ de malo hypochondriaco à nobis differuntur, ex disputatione Conringii transcripsisse. Auget hanc calumniam bipedum omnium impudentissimus in Plagio suo p. 72. scribere aulus: *Disputationem de morbo, sive malo hypochondriaco inauguralem sub presidio Clar. Coringii habitam -- inseruere pene ad verbum*. At verò Disputatio illa paginas 70. complectitur, nostra verò historia mali hypochondriaci vix tribus paginis absolvitur. Jam tuam obtestamur fidem, benevole Lector, fieri ne potest, ut 70. paginae tribus pagellis ejusdem formæ, pene ad verbum inferantur? Cum autem indissolubili nodo hîc constrictam Græbneri calumniam videas, una nobiscum projectam & liplis ipsis indignam conviciendi insaniam detestare & execrare. Sed (2) si etiam ad verbum pene inserta fuisset illa Disputatio, quod omnino non est factum, nec humanâ arte fieri potuit, quid inde vitii Historia nostra contraheret, modò largiaris, symptomatibus in historia enumeratis hypochondriacos Vratislavienses cruciatos fuisse, quod nec ipsa impudentia inficiari poterit. Effetne tantum piaculum, vitia Vratislaviensium moralia iisdem verbis describere, quibus quondam vitia Romanorum à Romanis expressa sunt, si iidem quod per DEI gratiam honeste non fieri credimus) Vratislaviæ grassarentur, qui olim Romanos inquinabant, mores? Non opinamur! Quis ergo tantum scelus esse poterit morbos Vratislavienses eorundemque symptomata illis delineare verbis, quibus morbi alibi viventium à viris doctis descripti sunt, modò morbi iidem cum iisdem symptomatibus etiam Vratislaviæ molestiam cre-

creent. Ut autem tantò apertius effrons illa calumniâ discutiatur, in editione secunda Historiæ Nostræ curabimns, ut in appendice tota Disputatio Conringii Lectori communicetur. Non tamen (3.) diffitemur, Conringii in recensendis symptomatibus mali hypochondriaci *αὐτὸς βεβαιῶς* nobis præ aliorum laboribus placuisse, & nos Conringium tanquam Ducem esse secutos, intento utroque semper ad Vratislavienses hypochondriacos oculo. Et quoniam apud nos nova hypochondriacos symptomata non affligebant, verbis, quæ modestiam nostram decebant, historiam hanc exorfi sumus sequentibus: *Non paucos quoque malum hypochondriacum torquebat NB. NB. solitis (non novis) stipatum symptomatibus*, quæ non tantum apud Conringium, sed Sennertum, Sebizium, Geigerum aliosque occurrunt; si omnes sunt plagii rei, qui eadem morbi hypochondriaci symptomata recensent, Wedelius, Ortlobius, imò ipse Coringius ejusdem criminis reus erit, quia symptomata, quæ ab iis recensentur,, in Sennerto, ut alios non nominemus leguntur. Ecce in re evidenti aliquot specimina:

Conringius Disput. §. XI. *Principio igitur Ventriculum in omnibus hypochondriacis maxime imbecillum esse plurimisq; cruditatibus scatere patet. Illsque adeò certè id verum est, ut complures omnem mali labem ei primario referant acceptam.*

Sennertus l. 3. Med. Pract. 5. sect. I. c. 4. *principio in plerisque hypochondriacis ventriculus male se habet & multa circa eum apparent symptomata, adeò quidem ut nonnulli interdum hoc morbo affecti, saltem ventriculo sese male habere putent, eumque solum accusent.*

Wedelius de malo hypochondr. c. 5. *pro generationis subjecto vendit abimus ventriculum à relaxatis fibris imbecillum plurimisque cruditatibus ferè suffocatum.*

Conring. §. 12. *Ructus genuina cruditatum soboles eam (sc. tardam ciborum concoctionem) satis produnt. Solent verò illis vehementer adeo infestari, ut Sennert. l. 2. Instit. p. 13. &c. & §. 13. acidis ructibus plerumque hypochondriacos infestari experientia testis est.*

Sennertus: *adsunt cruditas & ἀπεψία ventriculi --- ructus acidi.*

Wedelius l. c. §. 12. *Rutus quoque copiosos sæpè emittunt hypochondriaci --- qui certe utpotè genuina cruditatum soboles imminutum ventriculi calorem satis apertè innuunt.*

Ortlob. de hydra in hypochondriis nidulante §. 3. *Ructibus modò nidorosis, modò insipidis, modò acidis -- infestantur.*

Conring. §. 14. *Salivatio quoque & tantum non continuus πτυελισμός ejusdem ventriculi imbecillitatis certissimus index.*

Sennertus l. c. *linguam ac os (ventriculus) saliva & humiditate aqueâ copiosâ replet, ut continuo egri salivam & pituitam expuere cogantur.*

Wedel. l. c. §. 3. *continuus quoque πτυελισμός sive crebra sputatio, principii affectus hypochondriaci comes reperitur inseparabilis, qui itidem certissimus ventriculi imbecillis index est.*

Ortlob. l. c. Os -- *viscida saliva obducitur. &c.*

Conring. §. 15. *Vehementi quoque ejusdem (ventriculi) dolore subinde laborant hypochondriaci. Et vero vehementes ventriculi dolores, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt, inter signa hujus affectus pathognomonica jam numerat Diocl. ap. Galen. l. c.*

Sennertus l. c. *Ventriculi quoque dolores vehementes adsunt, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt --- ut Diocl. l. ap. Galen. alleg. habet.*

Wedelius l. c. §. 2. *cujus (acoris) participes quoque flatu sensum vellicationis ac tensionis -- cum dolore insigni exasperant.*

Ort-

Ortlob. l. c. *dolor in dorso inter scapulas adscendit.*

Conring. §. 19. *Sed & vomitui valde sunt obnoxii hypochondriaci -- memorabilis, sanè historia, Canonissa -- qua vomitu admirando & fere quotidiano ultra 30. annos perseverante laboravit, quam suis observ. Chir. cent. 4. observ. 32. inseruit Guilielm. Fabr. Hildanus ---- Sennertus l. c. non tantum testatur hypochondriacos vomitui esse obnoxios, sed & eandem ex Hildano, quam adducit Conring. historiam recitat.*

Wedelius l. c. §. 1. docet, quod nausea & continuum vomendi desiderium, imò vomitus ipse, quæ affectum nostrum saepe comitantur, indicant debilitatum ventriculum.

Conringius §. 22. *Ingens flatuum prodit copia, quod quidem symptoma adeò huic affectui familiare est, ut nomen inde aliquando apud Græcos soleat mutuari, & Φυσώδες πάθος (flatuosa affectio) appellari.*

Sennertus l. c. *Flatui huic malo ita sunt familiares, ut jam olim etiam -- flatuosa hæc affectio sit appellata.*

Wedelius c. l. §. 5. *ῥευματώδης, seu morbus ructuosus dicitur, ob flatuum copiam, partim in Ventriculo, partim in intestinis ex vitiosa fermentatione generatorum &c.*

Res esset Lectoribus admodum tædiosa, si ita pergeremus.

Notavit in hypochondriacis Conringius borborygmos & rugitus, sed horum etiam mentionem fecit Sennertus, Wedelius, Ortlob, & omnes, quotquot de hoc malo unquam scripserunt, sollicitè monuerunt, quod mollia ventoso reboent hypochondria flatu, nisi quod in eo in divortium scindantur, quod aliqui lienem, fluctuationum alveum, & antrum ventositatis inflativa esse velint, alii spelaum in intestinis querant.

Conringius miram alvi adstrictionem hypochondriacis nimis familiare malum esse ait. Hanc notavit & Sennertus.

nertus. Wedelius verò his usus est verbis: *mirâ alvi pigritiâ ac stypticitate vexantur agri.* Ortlob verò ita loquitur: *alvum plerumque constipatam & diutius interdum suppressam queruntur.* Angustias, cordis palpitationes, vertigines, tumorem in liene, aurium tinnitum, pulsum in partibus, ubi ordinario non observatur, æstus vagos in hypochondriis &c. notavit Doctiss. Coringius. Nullius autem non symptomatis disertam mentionem facit Sennertus, ita scribens: *adsunt, cruditas & ἀνέψια ventriculi, flatus, rugitus, ructus, alvus est adstrictior, æstus est in hypochondriis, lien in quibusdam inflat & intumescit, animi anxietas, arteriarum in sinistro hypochondrio pulsatio, respiratio difficilis, cordis palpitatio --- vertigo & oculis obversans caligo, aurium sonitus &c.* Nec temere ullius symptomatis vel Wedelius, vel Ortlob fuit oblitus. Urinarum varietatem in hypochondriacis persecutus est Conring. §. 50. nec tacito eas pede præterit Sennertus, ex cuius verbis non pauca retinuit sine plagii crimine Conring. Et ferme eadem invenias in Wedelio & Ortlob. Imo magnâ cum fiduciâ asseveramus, nullum in eruditissima Magni Conringii dissertatione reperiri symptoma, cuius non fecerit mentionem Sennertus, & post Conringium, alii qui de hypochondriaco morbo commentati sunt. An vero propterea Conringium plagii accusabimus, an Wedelium, Ortlobium (idem dici potest de Ettmüllero ac aliis) tanquam plagarios traducemus? Absit & procul faceat ista temeritas! Nos verò cum Conringio & aliis nominatis in eadem nave esse, sole meridiano clarius est. Non sani illum esse syncipitis liberè fatebimur, qui ejusmodi anilibus ac frivolis plagii intentationibus motus, imposterum, ferente occasione & exigente ordine, ab enumeratione eorundem symptomatum, quæ Sennertus, Conringius, Wedelius, Ortlob & Historia

No.

Nostri adducunt, hoc colore abstinere vellet, ut ne ipse etiam in catalogum plagiariorum referatur. Auctores multi, quos Illustris Conringius in laudata sæpè disputatione allegat, jam ante, tum alibi, tum in *Moroni director*: diligenter citati sunt.

4. Sed ut animadversoris mendacium & fraudulentia clarissimæ exponatur luci, dimidiam historiæ nostræ mali hypochondriaci partem adscribamus, eique è latere Gr. Animadv. opponemus

A) *Molimina hæmorrhagias comitantia hæmorrhoidumq; labores attenti Practici observationes effugere non possunt.*

Vivit adhuc ex ordine Augustinianorum Strelæ sacer-

dos. B) *hypochondriaco obnoxius, cujus, quod fidem fere excedit, singulis diebus per plures annos hæmorrhoides adeo copiose fluunt, ut frequentibus lipothymiis etiamnum intestetur, macieque, cum*

medicamenta aversetur, *contabescat*. Olitor quoque aliquis cujus hæmorrhoides confertim sanguinem ejaculabantur ad D. Grassium confugit, & in Nitrosis & martialibus medelam invenit. Asthma verò hypochondriacum magis adstantes, quam medicos terret, his quippe ignotum esse nequit, quod motus thoracis & diaphragmatis respiratorius sanguinem in venis portæ, quem jure optimo hypochondriacum dixeris, comoveat atque non sine evidenti utilitate ægrorum intendatur, hæc enim ratione sanguis in motu suo impeditus, ut ferè apud hypochondriacos est, iterum in circulum propellitur. Argumen-

Animadversiones Gr. ex Contr.

A) §. 28. *Hæmorrhagiam quoque venarum podicis cum earum procidentia passus est aliud apud Claudin. Consil. 89.*

B) §. ib. 28. *apud. Francisc. Hildesheim. spic. 2. de Cap. Morb. p. 242. cuidam tam copiose fluxerunt hæmorrhoides, ut frequentibus lipothymiis infestaretur & macies totius corporis inde sequeretur.*

tum hujus sententiæ non contemendum est, quod exant-
lato paroxysmi asthmatici labore, solito sint lætiores etiam
ii, qui meticulositate insolita, quæ extra paroxysmum et-
iam alias ordinario adest, risum aliorum provocant, insi-
gnem, nisi per paroxysmum onere aliquo liberati essent,
necessario percepturi ex motu hoc terroris pleno, lan-
guorem. Cujus rei duo vidit D. Helwich exempla, in se-
ctatoribus instituti religiosi, qui cum nocturno tempore
ex metu suffocationis ad captandum liberiores aërem ex
lecto exsiliissent, post aliquot horas anxii illis evoluti la-
boribus, rarâ lætitia apud ignaros suspicionem simulati

C) Huc pertinet §. 56. Tametsi
vero enarrata hætenus sym-
ptomata ita se habeant, illud
tamen probè debet notari non
omnibus & singulis hypochon-
driacis aque esse communia,
&c. D) §. 121. Cum verò ex
superioribus constet materiã
obstructiones hic facientem
salinam & tartaream esse, ad-
eoque partibus pertinaciter
adherere, commodum erit
purgantibus digerentia vel
preparantia præmittere. E)
ib. §. 121: longè convenientius
preparantia in forma liqui-
diori propinantur parantur
que ex speciebus & aperien-
tibus v.g. spec. aperitiv. maj &
min. spec. pro decoct. splenet.
rad. 5. aperient. rad. polypod.
caryoph. &c, ex quibus nunc
infusa & vina medicata que
gratioris saporis causa à mul-

morbi vitare non potuerunt. C.
Tàm numerosa symptomatum co-
horts debellata à nobis variis modis
fuit. In eam vero maxime curam
incubuimus, D, ut spissos attenua-
remus humores, obstructio-
num Auctores, non una hîc et-
iam ingressi via E) Quidam lau-
dant nodulos ex rad. ari, caryo-
phyllar. helen. pimpin. helle-
bor. nigr. ex fol. & herb. ab-
sinth. agrimon. ceterah, cha-
mædr. chamæpyt. Chelidon.
min. marrub. alb. capill. q. fl. &
summit. bellid. bugloss. genist.
cent. min. sem. dauc. coriandr.
nigell. & aromatibus tempera-
tioribus. F) A nonnullis Salium
virtus laudatur. Sunt etiam inter
Nostros, qui multum tribuunt
pilulis, quas ab Auctore Be-
che-

cherianas vocant ; Palmam vero dubiam faciunt omnibus cautè adhibita salina urinosa volatilia. Myrrha quoque & crocus eximiè profuerunt. Nec *Mixtura G.* quam *Cl.* quondam Döringius Noster alicubi *Mixturam Grasbecii* vocat, planè indigna est elogio, quod meminimus ei à Tenzelio in *Exegesi Chymiatrica* tributum, in per-
frequentem certè nobis usu fuit. *H)* Non horruimus quidem etiam ægris nostris propinare *Elix.* splendet. Mich. antihypochondr. Mœbii, aliorumq; neq; tamen habemus, quod prolixè in laudem eorum scribere possimus. Quicquid verò egeris, curam vix ac ne vix citra usum subadstringentium feliciter absolves. Et hic quidem non est, cur Practicus alia, præ *Tinctura Vitriol. ꝯ. tartaric.* D. Ludov. nobis certè expertissima, sollicitè desideret. Ultra omnem sanè ista laudem posita est, nec quantum scimus, ullum aliud par sibi habet medicamentum.

Ita vides, Lector optimè, quam maligna nobiscum fide egerit Adversarius. Textum Historiæ enim mutilavit, partesque ejus à reliquo corpore violente avulsas, in opprobrium nostrum cum truncatis Celeb. Conringii textibus commiscuit, ut, quod decocti pudoris homines facere solent, suis notis, cum ipse Threiciis compungi mere-

tis expeti solent, possunt concinnari. *F)* §. 123. *Quæ specifica in hoc morbo esse creduntur, sunt chalybeata & ferrata, sive id faciant suæ adstrictione, quod vult Highmor. sive depilatione nunc non disputamus.* *G)* *Præter chalybeata sunt Elix. PP. Mixt. simplex seu de trib. Andem.* *H)* §. 123. *suppeditat verò chymia alia quoque ex ferr vel chalybe parata remedia non minoris in hoc morbo efficacie. Ita TR. suam St. & Magist. Chalyb. celebrat. H. à Mynsicht. Croc. Mart. ap. Rolf. Tart. Chalyb. sal. &c. & §. seq. Trint. Tart. Dorncr. Hydrom. Fris. Horst. TR. antihypochondr. Mylii. destillat : antihypochondr. Rcin : spir. acid. tartari &c.*

retur, infantes in suspicionem plagii adduceret. Ultimo Te Gr. convenimus tuamque conscientiam, annon & ipse hypochondriacis præscribas Vina Medicata, Martialia, m. P. Elix. splenet. M. & c. jam si requireretur à Te, ut curam mali hypochondriaci cum symptomatibus describeres, & typis vulgares, annon optimè his à Te medicamentis morbum fuisse oppugnatum scribere posses? Quid etiam annon fustuario dignum illum crederes, qui Tibi dicam plagii eapropter scriberet, eò quod non tam Conringius, sed omnes Practici hæc medicamenta commendent? Quod Tibi autem liceret eo in casu, cur nobis hac vice per Te non licuit? Nimirum bile exundabas ac animo vindictæ pleno & tetro loliginis succo tabescente ad lectionem Te accinxeras, ac hinc infinita, ut in præfatione dicis *linguâ Creticâ*, erant, quæ obelo configeres. Libros similes esse pratis, aliunde notum est. Notum verò & illud, quod in eodem prato bos herbam, ciconia lacertam, avicula insectum quærat. Non igitur miramur, quod in edita nostra historia, alii morborum historiam, alii eorum curam & c. quæsi verint, & aliqua fortassis scopo suo inservientia invenerint, solus verò Animadversor fastidiosus, cum fortè ne intelligeret quidem, quæ quærenda essent, muscas venatus sit & captarit.

Ut autem cognoscat Adversarius candorem nostrum, fatemur ipsimet, Historiam morbi Hypochondriaci à nobis consignatam, non esse perfectam. Nam utut in multis legissemus Auctoribus, urinam in hypochondriacis aliquando è *siphunculis urinariis* largiter erumpere, tamen quia nondum nobis aliquis obvenerat, cum Historiam hanc adornaremus, qui in tanta copia redderet urinam, nihil quicquam de nimio urinæ profluvio dictum fuit. Ab illo autem tempore nonneminis inter nos oblatus est hy-

pochochondriacus, qui, quoties noctu sudore non diffluit, quod sæpe fit, altero die incredibilem urinæ quantitatem effundit, crederes, universam microcosmi lympham, ut cum Drelincourtio loquamur, *in unos corripvari mictuales ductus.* Inter egenos non paucos etiam post illud tempus tractavit D. Helvich, in quorum hypochondrio sinistro tumores molles, & laxos, interdum autem duriores manu sua contrectavit, ac ex variorum relatione didicit, post sumptum cibum, animo lætitia exultante, vel ira fervente, illos in majorem attolli molem, deprimi autem Ventriculo à cibis non distento, nec minus subsidere, quando mœrore ac tristitia ægri afficiuntur. Sed satis de malo hypochondriaco.

Prognosticon Tackii, si res tanti est, ut quidem noster credit p. 64. à nobis in historia p. 40. indicatum, occurrit in *Chrysogonia animali & minerali*, verba ita habent: *Prognosticon, si senes tententur insolita scabie, raro fallit proximè secuturam mortem, quam & ipse observavi, & prædixi aliquoties eventum subsequente certissimo.*

Crambem de Historia apoplexiæ omissa p. 65. iterum recoquit, & cum nausea minus eleganter apponit, & p. 66. (ut ob nubilatum hominis judicium mireris,) iterum de lana caprina, i. e. de *nebulis* ac harum differentia cum nubibus strenuè digladiatur. At p. 67. iterum Veteranus ille se in analysi Grammatica esse tyronem ac levis armaturæ militem ostendit, dixeramus p. 44. Glissonium in boum jecoribus tempore brumali obstructions deprehendisse, id quod in *Anatom. Hepatis* c. 24. reperiri ipsemet Græbnerus fatetur, & addideramus ipsimet nos *has obstructions à lentore & visciditate sanguinis ortum duxisse*, cum vero, ut jam intimabimus, Grammaticam constructionem non intelligeret, verba nostra ita interpretatus est, quasi Glissonium introduceremus obstructionem hepatis à vi-

sciditate sanguinis deducentem. Sed fortè val.iores ejus sunt lacerti in agone Logico, quam in arena & pulvere Grammatico. Adeste certaminis spectatores! in eadem nimirum pag. 44. diximus, Vere apud nos eosdem esse grassatos propemodum morbos, qui ab Hippocrate sunt inter Vernales enumerati, & expresse nominavimus inter morbos illos etiam *dolores articulorum*. Jam nos aliqua de arthritide in mense Januario in medium attulimus, reliqua autem dicenda ad Decembrem (quem à nobis *Autumni finem dictum fuisse* mendaciore affirmat:) studio distulimus, inde verò argutus noster syllogistes infert, minimè verno tempore articulorum dolores juxta Hippocratem apud nos fuisse grassatos. *Spectatum admissi risum teneatis Amici!* Unde verò fuit hæc conclusio! Quantum conjectura assequi licet, non aliunde, quam quod *πρᾶγματεια* de doloribus articulorum à nobis inter morbos vernales fuerit omissa. At promiseramus p. 45. nos non omnes morbos, qui verè affligerunt Vratislavienses, sed NB. *frequentiores* recensere velle, adeoque auram verberat, licet multum attollat brachia Græbnerus.

Debite p. 45. laudavimus Celeb. Stahlî diligentiam in explicanda hæmorrhagiarum differentia. Græbnerus vehemens nostri nominis obrectator: *Viro Clar. illi, inquit, multa debent.* Nunquam hoc negavimus. sed addit: *à quo plurima — suppresso in super nomine mutuata & desumpta.* At hoc est spissum mendacium. Noster Animadversor in lectione scriptorum, Stahlî, ut & omnibus aliis, ubi ex indicibus sapere non licet, puer est, quod hic luculente patefecit. Nam de hæmorrhagiis Stahlîus egit, non tam in *dissertat. de mot. tonico vitali*, ut putat Græb. quam in *disputat. de fundament. morborum atatis*. Unde ergò nos plura à Stahlîo fuisse mutuatos novit? Nisi sagacissimum istud

istud Hermetis Trismegisti caput caninum sorptum esset ore trifauci, hoc à Græbnero consultum esse crederemus. Benè verò mendacibus notanda hodiè, quia apud paucos obtinet nota Juliani lex, quæ occurrit apud Liban. Tom. 2. p. 163. ac ita sonat: *Si quis eorum, qui mecum, conversantur, semel mentitus fuerit, feram, si denuo idem ausus fuerit, id quoque patiar, quod sit tertio convictus fuerit, quod vera non dicat, nondum incurrit in odium, verum si quarto voluerit imponere, prohibitus est contubernio.* p. 49. occurrunt hæc nostra verba: *Certè horum salium (digestorum & alcalicorum) tanta est efficacia, ut Doctiss. Conringius, qui alias Paracelsica minimè omnium sectatus est, sed ad discutiendas febres, jam a 40. annis ea laudasse &c. testetur.* Græbnerus autem p. 69. hoc, inquit, *effatum refutant ipsius Conringii* --- NB. scripta præsertim ejusdem de hermet. Medic. l. 2. &c. ubi iterum Græbnerus in latinitate parum versatus verba nostra non intellexit, sed in contrarium quasi sensum detorsit, & ita accepit, quasi Conringius Paracelsica esset admiratus, ac illis sæpius usus, cum expresse dicamus, Eum Paracelsica *minimè sectatum*, i. e. *remediis Paracelsicis non debellasse morbos, & licet Paracelsica alia non adhibuerit, nihilominus ægris suis dedisse salia digestiva & lixiva.* Ne dubii tantillum remaneat, ex apolog. Conring. c. Borrichium adscribere verba juvat, ibi vero ita Conringius: *ad febres discutiendas ipse ego, felicissimo successu, jam a 40. annis, salia egrotis laudavi. & iterum: salia absinth. cent. min. card. bened. aliarumque stirpium, mille experimentis pridem mihi etiam innotuerunt, ut monitore Borrichio non egeam.* Ex his non ineptè colligere liceret Conringii libros duos de Med. Hermet eò fortè, quod in templo Apollinis collocati sint, à Græbnero nunquam fuisse lectos, nedum intellectos.

Artem curandi morbos per expectationem nunquam in-
spe-

Ipse tam à se esse Noster Animadversor p. 71. non obscure fatetur, dum sola excerpta ex Act. Erud. ann 1695. M. Aug. allegat, nihilominus ausus est scribere: *Attamen nonnulla quoque liber iste continet, quæ minimè carpenda; quasi quisque mortalium aliud professus esset, aut salvo pudore de libro nunquam lecto ingenuus aliquis vir iudicium ferre posset!* Rursus p. 70. ignorare se non obscure prodit, Apinusne, an Albinus, in febb. acutis *corticem Peruv. agris exhibuerit*, licet in hac palæstra velit esse. Quinquertio & Pancratiastes, hoc verò in lectione observationum indicibus destitutarum eum hospitem esse arguit.

P. 74. Græbnerus male nos accusat, quod dixerimus juxta Fr. Redi experimentum, lumbricos *in succo citri, aurantiorum, brevi perire*. Nam certum, quod illud ipsum Fr. Redi doceat, *non in experiment. circa generat. insector. p. 153.* sed in libro Florentiæ 1684. in 4to edito, qui inscribitur: *Offervazioni d' in torno agli animali viventi, chi si trovano negli animali viventi*, in quo expressè docet, quod *nec oleum, nec theriaca* lumbricis adeò existant funesta. Atque ita etiam in hac animadversione, cum Græbnerus parturiret montes, exit ridiculus mus.

Prorsus autem p. 76. Animadversor noster se omnibus deridendum sistit, ita scribens: *in frontispicio pollicebatur Historiam morborum grassatorum ann. 1699. ast hic historiam, seu potius doctrinam epilepsiae generalem instituunt.* An ergo epilepsia anno 1699. Vratislaviæ non est grassata? annon etiam his, quæ recensuimus, symptomatibus fuit stipata? Quid ergo vitii hæc nostra habet historia? Auctores, quos citavimus, faciunt unicè ad illustrationem epilepsiae Vratislavienses torquentis; nuspiam verò, ut opinamur, à quoquam inter Doctores vetitum est, etiam aliunde petere ea, quæ declarationi uberiori materiæ, quæ sub manibus

bus est, lucem præferre possunt. In limine Animadversionum malè interpretabatur, quod non historiam daremus novorum morborum, forte *Dracunculi*, qui Arabum Æthiopumque tibiis molestus, aut mali illius, quod Americanis est familiare, *Ton dicitur*, aut *Gemurfa* Romanis quondam notæ, vel *excrescentia* Peruvianis familiaris, quam ipse expertus Benzo describit l. 3, part. 6. Americ. p. 50. aut *luis Indicæ*, quæ *Mia* à Brasilianis appellatur; nunc stomachatur, quod non nova symptomata morborum adducamus, quod idem est, ac si in descriptione pedum Vratislaviensium aliquis exigeret, ut ostenderetur, Cives Vratislavienses habere alterutrum pedem similem pedibus incolarum oppidi *Divi Thomæ ad littus Coromandel*, quorum alteruter, teste *Lindschotto in Ind. Oriental.* crassitie pedem elephantis æquat. Quoties scripta Græbnerianis similia legimus, semper incidit memoria morbi Virginum Milesiarum, *cujus remedium nullum poterat inveniri, vulgò fanaticam quandam contagionem ab aëre infusam putabant, quæ eas in insaniam abigeret, adeò, ut mortis cupidine et se ipsas strangularent.* His similes nobis videntur ejusmodi scriptores; ab aurâ quâdam superbiæ inflantur, ac in insaniam spontè ruunt famamque suam quam poterant tacendo conservare, scribendo, non tam vulnerant, quam pessundant. Nec virginibus illis, nec his Auctorculis consanguineorum lacrymæ, vel amicorum monita &c. in remedium cedunt. Virgines illæ à furoris immanitate prudenti revocabantur decreto, quod jubebat ejusmodi virginum, quæ sibi mortem conscivissent, per medium *forum nuda cadavera efferri.* An verò spes sit insaniam scriptorum ejusmodi emendari posse, si cadavera eorum scripta prorsus nuda, ac sine velo, eruditorum oculis exponantur, aliorum esto judicium. Nos sanè du-

bitamus, adeoque morbum scriptorculorum horum periculosiorem virginum illarum morbo esse, in confesso est. Sed pergamus cum Animadversore, qui ita pag. ead. scribit; *Hic* (i. e. in *Historiâ epilepsiæ*) *nihil animadversione dignum præter illud, ubi exemplum Roberti Sibaldi* (debebat verò scribere *Sibbaldi*, quod ei erratum facile condonaremus, nisi ipse nobis aliquoties objecisset ejusmodi minutias) *in Scotiâ illustrat. p. 1. l. 2. c. 6. ibi pag. m. 56. pro pag. nobis scribunt, cum tamen* (faciemus illud breviter) *in plurali loquuntur.* O scelus animadversione dignum! Dejerare audemus, hominem communi carere sensu, quippe qui ignorat modum, quo scripta integri Collegii componuntur.

P. 80. criminatur, *potiora anginae symptomata ex Aureliano fuisse descripta*; At tùm Aurelianus nobis non erat ad manus quidem, ac eadem symptomata etiam in omnibus aliis practicis reperiuntur. Quænam verò heic culpa commissa est, nisi ostendatur, quòd angina aliis illo tempore ordinariò Vratislaviæ stipata fuerit symptomatibus? quod in æternum à nullo fieri poterit.

Contradicendi libido adegit hominem, ut illa nostra quoque verba p. 73. *Herophilus, qui, teste Tertulliano, sexcenta secuit cadavera, allatraret.* *Herophilum, inquit, Chalcædonium 700. humana subjecta, secuisse ait Ettmüller. Physiologie c. 1. p. 2. §. 6.* At verò solâ inspectione Tertulliani, qui ter, nisi fallimur, in *libro de animâ*, ejus mentionem facit: Controversia hæc componi potuisset, in cap. X. p. 481. Edit. Pamelii, ita sonant verba: *Herophilus ille Medicus aut lanus, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odit, ut nosset, nescio an omnia interna ejus liquido explorarit, ipsâ morte mutante, quæ vixerant, & morte simplici.* Pervulgatæ autem res est notitiæ, quòd hæc Tertulliani locutio sit exponenda, vel per *hyperbolem*, vel per *Synechdochen*, qua nume-

rus aliquis definitus major indefinitum significat. Sæpissimè apud Ciceron. aliosque Auctores Classicos occurrunt tales loquendi formulæ: *sexcenta t alia possum proferre, sunt mihi sexcenti in banc rem testes*, ubi sexcenta per multa & plurima explicari debent. Et, nisi fallimur, alicubi Galenus ait, *sexcenties se in animali à pastu secto* deprehendisse intestina suo complexu iis, quæ containerent, esse applicita. Et in isto Græcorum, εἰς ἑμὸι μύριοι, i. e. *unus mihi instar milium*, μύριοι seu mille illi non sunt tot numero, sed multi, sed plurimi, ut optime alicubi Reinesius. Hanc explicationem roborat & hoc, quod multi quidem alii e. g. Plinius lib. 20. *histor. natural.* c. 2. lib. 25. c. 1. lib. 26. c. 2. & 3. & lib. 29. c. 1. Plutarch. l. 4. *de placitis Philosoph.* c. 22. & lib. 5. c. 2. Galen. &c. mentionem Herophyli faciant, & tamen de tot hominibus ab eo sectis nihil quicquam tradant, ut nihil quicquam referre videatur, an cum Galeno, Mercuriali &c. sexcentos, an cum Gagnæo & aliis 700. legas.

P. 88. Græbnerus crasse mentitur, scribens: Constitutionem aëristrium mensium Julii, Aug. Septembr. æstivam pronunciant, quod frivolum mendacium ex inspectione paginæ 75. ad oculum patet.

P. 89. & seqq. Græbnerus etiam invitus de nobis benè meretur, adscriptis ex Heinrichi Meibomii, cujus summam eruditionem ac in medendo dexteritatem & peritiam semper suspeximus, textibus, qui Virum illum in opprimenda hemicrania iisdem nobiscum armis esse usum docent. Deum sanctè testamur, a nobis non esse visam, vel inspectam Ejus *de Cephalalgia*, disputationem, nec in nostris excerptis quondam adornatis, ullam hujus disputationis fieri mentionem, ut inde proficere potuerimus, cum hemicraniæ non tam historiam quam exempla in chartam conjiceremus: Deducemus etiam,

si illud requirit, Græbnerum ad ægros illos hodiè adhuc superstites, ut discat, *ægrotos ipsos fuisse libros, ex quibus historia nostra adornata fuit*; Doctorum autem Virorum lucubrationes, quas utique semper magnifecimus, ad illustrandos morbos Vratislavienses, ac theoriam, ac therapeiam nostram conformandam, fuisse adhibitas. Cæteroquin, si Magni hujus Viri disput. *de hæmorrhoidibus* cum H. F. ab A. contulisset, aut nobilem illam dissertationem de ossibus cum alicujus de hac materia tractatu contulisset, optimus ille Vir eodem jure quo alii, i. e. iniquissimo, catalogum plagiariorum auxisset. Nam si stolido Græbneri judicio res hæc transigenda est, is statim plagii criminis est reus, qui eandem de re quadam cum alio fovet sententiam, aut casu quodam easdem loquendi formulas adhibet, etiamsi nullo argumento probare possit, quod alter alterius opera fuerit usus; Ecce luculentum asserti nostri exemplum. Ipse Græbn. p. 86. dubitat, an unquam Dolæus Schneideri dissertat. *de peripneumonia* viderit: NB. fortè, inquit, quoque vidit Job. Dolæus, at absq; ulla hæsitatione ait, quod ex Disp. Schneideri *multa in l. 2. Encyclop. Medic. c. 1. de pleuritide & peripneumonia transtulerit, in plagio Medico recensenda*. Sed hæc Græbneri petulantia ab aliis severius coercebitur, nec feret inultum, quod p. 90. scripserit: Officinam Hanckianam An. 1695. d. 18. Octobr. *captam*. Imperitissimè Animadversor p. 94. carpit, quod Euryanactis filiam (de qua Hippocrates 3. Epidem. sect. 1. Ægr. 6. ait, quod eam πυρ corripuerit,) *febri ardenti correptam fuisse* putemus, At vero scire debebat, quod ab Hippocrate πυρ seu ignis dicatur, non quævis febris, sed *vehementissima*, ut scripsit Galenus comm. 3. l. 1. Epidemic., *quasi non aliam habeat naturam, quam ignis & ejusdem cum igne sit substantia*. Est enim duabus ignis qualitatibus prædita, caliditate

te scilicet & siccitate, ut est in Joh. Gorræi *definit. Med.* p. 397. & Anutius Foësius in *Oeconom.* Hippocrat. multis ac selectissimis ex libr. Epidem. Hippocratis locis ac textibus aliis probat, quod $\pi\tilde{\upsilon}\epsilon$ crebro *febrem vehementissimam* denotet; præterea etiam idem Foësius l. c. hæc Galeni adducit verba: *Scimus ab eo (Hippocrate) ignem dici febrem valde igneam.* Pathologicè vocabulum ignis & Græcum $\pi\tilde{\upsilon}\epsilon$ febrī præsertim *ardenti* tribui ab Hippocrate Clar. D. P. Bruno in *lexic. Medic.* p. 709. m. rectè notavit. Non urgebimus, quod creberrimè Hippocrates de *erysipelate*, *febrī puerperarum*, *pleuridite* aliisque morbis inflammatoriis Græcam istam vocem adhibeat; hoc tamen addimus, quod eodem nomine febrim quæ Ileum comitatur, designet. At juxta Hippocratem l. 3, de *morb. text. 15.* *Volvuli sunt ab inflammatione.* Aretæus etiam l. 2. de *caus. acutor. c. 6.* Ileon expresse vocat $\phi\lambda\epsilon\gamma\mu\omicron\nu\eta\nu$ nec dissentit Galenus in 3. epidem. Deduceremus jam, quam pulchrè, & accommodatè febris ardens vocetur $\pi\tilde{\upsilon}\epsilon$, nisi copiosæ ex multitudine decumbentium obstarent occupationes: Diceres hîc cum Horatio:

*Hic visum vocat, hic auditum tristia, spretis
Omnibus officiis, cubat hic in colle Quirini,
Trans Tyberim longe cubat hic probe Caesaris hortos
Ille extremo in Aventino, visendus uterque.*

Euryanactis autem filiam morbo ardenti laborasse, ex delirio, dolore, & inflammatione faucium, phlegmone ani, aliisque circumstantiis, quas commemoravit, colligere licet. Gravi eam morbo fuisse oppressam Franciscus Vallesius in *comment. p. 248.* colligit ex *tanta taciturnitate*, ut *nihil loqueretur*, & *tristitia tam desperata*, ut *neque conquereretur*, *neque auxilium peteret*, aut *omnino velle videretur*, additque *morbum fuisse mali moris.*

In p. 93. & seqq. usque ad p. 97. H. N. non quicquam occurrit Animadverfori in indicibus, unde dicacitati suæ trænium laxare potuisset, nec titivillitio digna sunt, quæ in Histor. Ophthalm. homo otio suo nimium abutens notat.

Nec hilo meliora sunt, quæ circa mensium perturbationem ab eo consarcinantur. In tractatu etiam D. Helvichii de dysenteria minutias unice confectatur, ac sphalmata quædam typographica corrigit. Quod dum facit, animum suum versipellem, & veteratorium ubique clarissimè nudat; Sanè id sibi negotii dari credidit, ne ullum æquitatis alicujus vestigium in schedulis suis apparet. Tanquam grande nefas objectat p. 106. quod loco populariter legatur *populanter* & citetur Joh. Lamoniere à Conringio allegatus in disp. de dysenteria, quam D. Helvich nunquam vidit, cum Lamoniere ultra 10. annos possideat. Cl. Sydenhamius tum p. 223. tum p. 234. discrete docet quod *dysenteria, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis vis in rectum decumbat, cum assidua desideudi cupiditate, quæ, ut à nemine, & adeò nec à Sydenhamio negatur, semper ferè ani proidentiam habent conjunctam; hanc Viri hujus observationem D. Helvich p. 110. scripsit non respondisse hactenus per omnia experientiæ, i. e. non fuisse observatum, quod intestina secundum ordinem in diuturna dysenteria afficiantur, & tandem reliquis salvis unice afficiatur intestinum rectum.* Græbnerus nec Sydenhamii nec Helvichii mentem affectus, p. 104. utrumque malignè interpretatur, quasi Sydenham. ab Helvichio fuisset reprehensus, quod non semper adsit ani proidentia, cujus tamen Sydenhamius nullam facit explicite ut loquuntur, mentionem. Non, ut ex jam iam dictis illucescit, propterea de Sydenhamii observatione.

tione dubitavit, cum ipsemet D. H. in immediatè antecedentibus disertè fassus sit, cum tenesmo non rarò conjunctam esse ani procidentiam.

P. 110. in fine hæc sunt Helvvichii verba: *Cura Celeb. Wedelii evasit aliquis* (sc. dysentericus) *qui aliquoties sanguinem per os excreverat.* Græbnerus p. 105. recitat verba Wedelii cum inepto NB. quod *aliquoties sanguinem non solum natw, sed etiam avw excreverit*, tacitè reprehendens, quod solius vomitus sanguinei, non verò dejectionis sanguinolentæ per anum facta ab Helvvichio fuerit mentio. At de dysenterico propriè dicto hoc loco agitur; hoc autem nomine hodiè nemo vocatur, qui non sanguinem per anum excernit. Alias quidem neminem latet, quod in laxiori significatione, *quemcunque intestinorum affectum & quamcunque eorum lesionem notet*; Si itaque de tali dysenterico fuisset sermo, qui *quocunque modo circa intestina esset lusus*, & ob ea infelix, omnino sedium cruentarum non fuisset oblitus, cum autem de dysenterico propriè dicto loquatur, qui propriè dicta laborat dysenteria (de qua confer. Galen. l. 3. de causis symptomatum) sine tautologiæ vitio mentionem facere non poterat dejectionum sanguinolentarum. Intestina dysentericorum ulceribus & apostematibus subinde obsessa esse, *experientia & oculata Coberi nostratis fide* p. 113. probavit Helvvich, nec habuit Græbnerus, quod hic opponeret, imò ipse Dolæi verba ex lib. 3. Encyclop. Medic. c. 5. p. 429. adscribit, quæ ita sonant: *Sex cadavera dysenterica à nobis secta probarunt æque tenuia ac crassa purulentis scatuisse tuberculis &c.* Cum autem D. Helvvich adderet, minimè esse audiendum Holterhoffium, si hoc velit, *in dysenteria nunquam esse ulcus intestinorum*, ut & iudicii inopiam & fædam contradicendi libidinem patefaceret, adscribit verba Ettmülleri: *Rectè hoc, quod exulcera-*

tio sit intestinis dysenteria affectis negat Holterhoff. Si recte hoc negat Holterhoff, etiam ex tua, Græbnere, opinione, cur Dolæi verba, quibus testatur, intestina dysentericorum tenuia ac crassa purulentis scatuisse tuberculis, in eadem pagina adscribenda erant?

Dic, ubi te inveniam, dic qua Te parte requiram!

Aut Ettmulleri aut Dolæi verba falsa sunt, adeoque alterutrus, minime verò utriusque chartæ erant illinenda multo minus probanda, ut factum ab Animadversore.

Optimo jure D. Helvvich p. 114. *ingenii lusum* vocavit inscriptionem, quæ de morte Regis Polon. Michaelis adamantibus procurata, ut quondam rumor fuit, circumfertur, hodieque adhuc in ea sententia est, nugari ac ludere inscriptionum Auctores. Nullum enim ordinem, nullum tenorem in ratiocinationibus suis servant, eo prolabuntur, quo eos corruptæ imaginationis æstus, vel fucata rhetoricæ enthusiasmus protrudit. Faceta illis allusio probatio est, suavis verborum harmonia certum ac inconcussæ veritatis argumentum &c. ut optime Tom. 3. Obs. select. Hallens. obs. 5. inculcatur, & uberius satis eruditè explicatur. Potuisset itaque & intempestiva Græbnerus p. 107. abstinere censura, & nullam resp. litteraria fecisset jacturam, si etiam impofterum in inscriptione, quam otiosus Græbnerus edidit, caruisset.

P. 115. pro *Hospiniano*, legendum esse *Cuspinianum*, agnoscit ipse D. Helvvich, nec aliter unquam scripsit. Quod verò Græbnerus aliis hic usus sit oculis, declarat, Albertum nominans Quintum, cum diserte D. H. sibi de Imperatoribus sermonem esse scribat. Albertus autem ille, de quo jam sermo est, utut sit Quintus *ejus nominis*, Dux Austria nihilominus *Ilidus est h. n. Rex Romanorum*, sicut ex principio vitæ Alberri Ildi apud Cuspinianum p. m. 603. ad oculum patet.

Dum

Dum Anatomicos in præsuppositis à D. H. allegatos enumerat, vel in legendo oscitantiam vel in recensendo malam fidem declarat Græb. p. 113. omittens Hartmann. Hoffmanni & Glissonium.

Purgantium acredinem sensu deprehendi dixit p. 119. D. H. & exemplis ab helleboro elaterio desumptis illustrat, ac ingenue addit: *Huic assertioni probanda Doctiss. Pechlini cap. 13. impendit in Exercit. de purgantibus; Græbnerus, quasi Helvich ne apice quidem ullo Pechlini meminisset, aut aliquot paginas ex Pechlino transcripsisset; Hac, inquit, & seqq. inveniuntur p. 144. 145. & 146. Certè*

Pulveris Erythraei

Siderumque micantium

Subducatur numerum prius

aliquis, quam technas Græbnerianas enumeraverit.

P. 106. omninò D. H. secus quam Græbnero p. 114. videtur, phlegmaticorum mentionem fecit, etiamsi enim non κατὰ τὸ πρῶτον vox ea ibidem occurrat, fit tamen mentio eorum, quorum corpus *pravis & glutinosis refertum est humoribus; & de solis melancholicis dicitur, quod rarius dysenteria excrucientur.*

P. 133. Græbnerus accusat Helwichium, quod locum Hippocrat. ex lib. 2. Epidem. sect. 2. textu non 42. ut malè Græbn. citat, sed 49. malè explicet, & *ructum acidum in enteria bonum esse judicet*, cum Hippocrates illum dicat esse χρηστὸν h. e. utilem, jam *bonum & utile ait, maxime diversa sunt.* Miserefcite Græbneri & Logici & Philosophici. Nos, ut brevitati studeamus, hic tantum verba quædam ex Disput. quadam Helwichii ante 13. annos, ab ipso Regiomonti habita, adscribimus, ita verò habent illa: *Quod utile est etiam bonum est. Quid? non desunt, qui utile & bonum retrò commeare existiment. Socrates ap. Platon. in Menon. p. m. 19. querit: quin etiam virtute boni sumus? M. Sumus.*

P. & si boni, utiles? NB. omnia quippe bona, utilia. Stoicis quoque bonum communiter est utilitas quædam. Proprie autem, NB. idem, & non diversum (arrige aures Græbnere!) ab utilitate apud Diogen. Laërtium l. 7. in Zenon. p. 186. Confer. Sext. Empiric. lib. x. adversus Mathematicos p. 244. & lib. 3. Pyrrhonic. hypotheses. Clement. Alexandr. lib. 1. paedag. c. 8. S. Hieronym. in Isaia c. 2. Marc. Antonin. Imperator. passim, Tacitum etiam lib. 4. historia & c. hæc ibi Helvvichius. Accedit quod ipse Hippocrates l. 6. aphor. 1. expresse scribat, *ructum acidum*, post longam intestinorum levitatem esse bonum, non autem dubium, quin in utroque loco idem significare voluerit Hippocrates. Verbo etiam ipsius Vallesii in comment. p. 124. Hippocrat. in epidem. l. c. insinuat *ructum acidum* esse bonum, ut signum & ut causam; Et alii Interpretes eodem, quo D. H. citavit, modo textum explicant & citant.

An Demæneta fœmina fuerit an mulier, quærit Græbnerus, quasi salus Silesiæ hac in re versaretur. Virum credidit fuisse D. Helvvich, Hermaphroditum autem facit Græbnerus: Nam dum initio p. 115. verba Hippocratis seqq. recitati *Demæneta* NB. *lienterico ructus acidus* contingit, de Demæneta, tanquam viro loquitur; at in immediate subsequenteribus sui oblitus, & malè, quantum apparet, textum 52. c. textu 49. conjungens, ex Demæneta facit mulierem, ergo ex Græbneri mente fuit ex Androgynorum numero.

Vomitoria in cura dysentericorum non simpliciter, ut Græbnerus inique interpretatur, D. H. abesse vult, ut ex p. 137. & seqq. patet. Nam ibi expresse hæc habet: *Circumspectæ & provide curæ Practici est dispicere, an, cum materia ad superiora vergit, nausea ac amarities in ore adsint, quibus presentibus aliàs vomitorium indicari scimus & c.* imò expresse addit, *imitandum esse Mercatum, qui, peccante materia salsa ab emetico non abhorret.*

P. 140. ex re & vero scripsit D. Helvvich. à Rivino in dysenteria saccharum Bni commendari. Nam in praxi cap. 25. Auditoribus suis sæpius in calamus dictata in æstu dysentericorum suadet seqq.

R. Crystall. montan.

Terr. sigillat. à gr. xv.

Sacchar. Saturn. gr. v.

M. F. pulv. D. pro dosi.

Facile verò ex Rivini responsoriis literis subodora-
re licet, in quem sensum Græbnerus ad Virum illum scri-
pserit. Nisi in allotriis Rivinus occupatur, certum est,
Græbnerum strenuè fuisse mentitum, quod Rivinus ab
Helvvichio tum propter usum adstringentium, tum sac-
chari Saturni, fuerit vehementer exagitatus. Quam mo-
deste verò Helvvich & aliorum sententiam & verecunde
dissensum suum fuerit testatus, verba ejus p. 140. testabun-
tur, in quæ, si casu quodam inciderit Rivinus, omninò ca-
vebit à Græbnero, tanquam ab homine subdolo, & fœnum
in cornu gerente. Quia verò tantopere de amicitia Ri-
vini gloriatur Græbnerus, ex animo vovemus, ut tandem
ex Doctiss. Viro expiscetur, quidnam absque fūco de *Me-
dicina Veter. Restitut.* sentiat? Vivunt hodiè Vratislaviæ,
qui tum Auditores erant Rivini, cum Græbnerus versus
aliquos a Celeberr. Lipsiens. Doctoribus in commenda-
tionem operis sui multis precibus emendicaret, ac crebrò
adhuc in memoriam sibi cordatum, de centone ac Rha-
psodia Græbneri, revocant Rivini judicium, quod no-
strum Animadversorem ex illis intelligere cupimus. Sma-
ragdi virtutem in dysenteria commendat Grembs l. 3. c. 3.
§. 109. qui ultimus numerus occasionem errandi typo-
grapho, ommissis prioribus illis, dedit.

Pilulæ de quibus D. Helvvich p. 147. sermo est, à Dolæo
in Encyclopæd. Med. comendantur lib. 3. c. 5.

Falsum est, quod in Encyclopæd. Dolæi jamjam citat. tit. 3. c. 5. p. 440. (ut Græbnerus p. 122. citat;) dicatur ex sententia Burrhi, *nullum esse præsentius remedium in dysenteria aqua rosarum, in qua aurum aliquoties fuit extinctum.* Neapex quidem hac de re in illo loco occurrit, cum ibidem de singultu agatur.

Nec erat, cur Græbnerus de omiſſa tenesmi cura p. 123. aurem Helvichio vellicaret. Is in eadem fuit & est adhuc hodiè sententia cum Sydenhamio in operibus p. 234. *quod pars affecta quidem corroboranda sit, sed hoc ea sola præstent, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. Topicum enim, inquit, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est egro, donec dieta analeptica, & liquore aliquo cardiaco, qui palato arridet maxime, pro libitu ingesto, revocari possint vires, quibus redeuntibus pari passu, suaque sponte proripiet se hoc tenesmi symptoma. H. J. Et cum eadem in tenesmo, quæ in dysenteria evenire soleant, & in hoc tantum tenesmus à dysenteria differat, quod non eandem regionem seu partem afficiat, ut optime suo tempore jam inculcavit Doctiss. Joan. Guinther. Andernacus l. 1. comment. de Medicina Veteri & Novatum cognoscenda tum facienda, dialog. 8. p. 697. quæ efflagitabat necessitas, ut proluxa de tenesmi cura institueretur tractatio? p. 123. descriptionem constitutionis aëris ultimi trimestris (præterquam quod tempus illud autumnale à nobis vocari falso criminetur Animadversor) accusat ut obscuram & confusam; sed nos ei Auctores sumus, ut magis in Latinitate & Grammatica analysi sese exerceat, hoc facto, fidem nostram interponimus, fore, ut ei omnia clara & perspicua fiant, nec ullo Delionatore, sed Grammatico tantum opus sit.*

P. 127. Græbnerus suggillat & falsè subfannat desiderium nostrum, cujus summa est, ut docti Medici *Morbos, quos ipsi patiuntur, accurate describant.* Non autem putabamus, fore, quenquam tam nugacem inter eruditos, qui illud ad morbos acutos, in quibus subindè ratio vacillat, extenderet; extendit autem, ut est homo nullius judicii, Græbnerus, quanquam alicubi & Schelhammerus, nisi fallimur, satis bene describat modum ac remedium, quo ex febris maligna feliciter eluctatus. In chronicis autem Galenum, Hoffmannum, Reinesium, Döringium, Bartholinum, Thomsonum, aliosque Magni Nominis Medicos, suas, quibus excruciatifuerunt, ægritudines descripsisse, notum est Viris, non ex indicibus solis, more Græbneriano sapientibus, sed in lectione Doctorum operum cum diligentia & iudicio versatis. Unde à morfu & dentibus viperinis calumniatorum, auctoritate horum aliorumque Virorum, nos putabamus fore satis tutos, qui etiam chronicorum morborum descriptionem, à Medicis exigebamus, sed nihil adeò innocenter dici potuit à nobis, quin calumniæ Græbneri pateret. Sicut autem in orbe voto non vivitur uno, ita ipse etiam Græbnerus aliis quam nos trahitur desideriis. Si autem tantus est, ut sibi videatur, admoveat operi manum & historiam morborum Vratislav. accurate describat, suaque ipse expleat vota, præmium in medio positum est, plaudemus ei, si meruerit; *Fronte exile negotium, & dignum pueris putes, successu labor arduus, nec tractabile pondus.* Nos vicissim (sic vota votis redhostiemus) ex animo precamur, ut Græbnerus, etiam obrepente sensim senectute Grammaticam rectius discat; in sola enim p. 127. Vir hic aliàs miro cothurno incedens, turpiter impingit, scribens: *Cum verò leviores quidam morbi* — NB. Medicum obrepunt, hos — Medicum NB. sibi curare posse NB. lubens fatemur.

Sed pene exciderat Adversarii nostri de Kergeri commendatione vini in 4ta ana p. 126. Animadversio. Nam, quod ea cura, quam describit Barclajus, minimè Kergero displicuerit, satis manifestavit (1) dum dicit, quod *elegantissimè* Barclajus descripserit, & quidem *non citra omnem veritatem*. (2) quod sibi hujusmodi *curas notas* esse fateatur; quibus verbis nemo non videt, id indicare Kergerum, curam 4^{ta}anae per vinum benè succedere. Et cæterum, quantum tribuerit Kergerus vino, ex p. 218. elucet. Si verò illud Græbnero non placet, recreet se, ac ægros suos, spon^{da} illâ, quam p. 183. describit Kergerus. Ita videt, quam ingenui simus, & nullo nos palpo deliniri patiamur, etiamsi ab eo præciari vocemur Medici, dum p. 127. scribit, *Dn. D. A. M. E. Medicos adhibuisse præclaros*, inter hos autem fuerunt DD. Grassius, Pauli, Preussius, & Helvich.

Quæ tum sæpè alias tum p. 128. de temperamentis occentat Græbnerus, inferius à nobis discutientur. Satis verò mirari non potuimus futilè in eadem pag. Græbneri iudicium. D. Grassius describens morbum, quem incurrit, posteaquam *vacillante pede in lectum pronus præcipitatus esset*, ait, Novilunium adeo sibi fuisse infestum, ut in *platea ferè considerare necessum habuerit*, & hac occasione accommodatissimè narrat, quod uxor Sim. Pauli, ex lapsu itidem ægra, cum *surgeret*, de dolore *lumborum fuerit conquesta*: at Græbn. *toto, inquit, cælo distans, erat enim gravida*. Juxta Græbnerum itaque uterus prægnans in causa est, ut dolor lumborum ex lapsu, ortus in muliere, toto cælo distet à dolore lumborum in virò occasione præcipitis casus enato, quo ineptius aliquid dicine à textore, aut alutario vel barbitonfore, poterat, nisi fortè credere velis, quod uterus partu gravidus, tæmininum genus ex genere hominum exturbet, & in novas transmutet formas. Ejusmodi autem

tem metamorphosin errantis phantasiae Græbnerianæ opus esse omnes cordati, facile intelligunt. At ecce ipse D. Grassius fatetur, sua fuisse fata alia, & alia iterum uxoris Sim. Pauli, quantum doloris genus & tempus attinet; at cum rhetoricæ ac Logicæ tyronibus constare autumaret, etiam *à dissimilibus peti illustrationem rerum*, non peccatum se credidit, si exemplum doloris à suo aliquantulum discrepantis recitaret. Græbnerus autem graviter hallucinatus, dum dolorem lumborum Paullinæ uxoris putavit esse eundem, de quo gravidæ mediis gestationis mensibus conqueruntur; perpendat verba Pauli --- *accidit --- ut laberetur attonita --- à textore domum reversa, conquereretur de lumborum doloribus sacrique ossis ea parte, qua per synchondrosin id ossi innominato jungitur*, & serò tandem agnoscat, quam desultoriè in lectione textuum evolutorum versetur.

In historia febrium lentarum & hecticarum p. 162. diximus à Riverio commendari Electuarium de passulis, sed Græbn. p. 130. Riverius, inquit, l. 17. Prax. Med. c. 3. *meminit passularum mundatarum modum citracalefactionem præparandi* (debuisset autem scribere: meminit modi passulas mundatas præparandi &c. ut Grammatica docet) *nullibi electuarii*; quam parum in lectione Riverii Græbnerus versatus sit, ita benevole Lector vides. Qui Riverium cum cura evolverunt, norunt, & in cataplasmatibus, in potionibus, Electuariis ac Looh passulas fusè à Riverio adhibitas. Miser noster Animadversor in indice nullum invenit præsidium, atque hinc adeò turpiter se dedit. Rissum autem cohibere non potuimus, quod operose p. 129. vitium typographico-orthographicum in voce phthisis per y scripta commissum corrigat, & nihilominus ipse tamen in hac sua reprehensione, ferula dignum committat erro-

errorem scribens *et hymologia*, immemor sc. vulgaris illius.

Turpe est Doctorem culpa redarguit ipsum.

Nobis tamen, si vellemus nostrum scribendi modum præfracte tueri, certè non deessent argumenta, quibus etiam hanc scribendi rationem probaremus. Sit ita, rectè deducant vocem $\phi\theta\iota\sigma\iota\varsigma$ ἀπὸ τῆς $\phi\theta\iota\sigma\iota\varsigma$ vel $\phi\theta\iota\sigma\iota\varsigma$ ab effectu. Quidnam autem impedit, quo minus etiam respiciamus ad causam conjunctam, quam Græci voce per u scripta, ut pueris notum est, exprimunt.

Sudavit quidem Adversarius, tanquam ad pistrinum damnatus, in historia molæ, extundere verò nihil quicquam potuit stribliginis, quæ aciem oculorum viri ingenui obtunderet. At verò in Historia hydropis, quasi ex carcere liberatus, nimis lepidum se xingit. Ambigas sanè, an illum referas inter *cernuatores*, & *Ascoliastras*, qui uno pede in utrem inflatum & inunctum, ut lubricus esset, insiliebant, an inter *Apinarios*, de quibus Firmicus:

*In lucem eduntur Bacchi Venerisque sequaces
Perque dapes mensasque super petulantia corda
Et sale mordaci dulces quarentiarisus.*

Sanè dum insilit, non sine spectantium risu & iabitur & cadit; ac dum maledico & (verbis S. Hieronymi) *tabido ore sevit*, & *tinctæ facie*, *viperinis orbibus*, *dentibus pumicatis* carpit, se risui ac ludibrio exponit. Rem sine ambagibus efferamus, Grallator Noster eosdem, quos in *Histor. morb. hypochondr. ludos* exhibet. Nimirum, si hunc perfrictæ frontis hominem audias, in septem foliis nostræ historiæ exhibemus *ad verbum* ea, quæ Vir summus H. Conring. in *Ditp. de hydrope* in triginta ad minimum foliis suis exhibuit Lectoribus. Eo ipso autem admirabilem præstat se *acetabularium*, aut nescio quem præstigatorem, Si causam frivolæ accusationis quæras, nulla alia, nisi quod Conring-

ringius, licet aliis plane verbis, alioque ordine, sympto-
mata (quæ & in Sennerto & Mercato aliisque Practicis
Conringio antiquioribus ad unum omnia reperire licet)
recensuerit, quæ à nobis in hydropicis Vratilaviensibus
sæpe observata ac, ordine historiæ ita exigente, in literas
fuerunt relata. Non placebat vero nudè ac crudè hanc
proponere historiam, sed consensu Auctorum nostra ro-
borare asserta volupe fuit. Cum itaque Græbnerus vi-
deret aliquos, quamvis perpauca, qui ipsi etiam à Mo-
rono ac infinitis aliis citantur, allegari, quorum nomina
in Disp. Conringii conspexit, in eam irrupit vesaniam, ut
in epistolari ad Virum Illustrem præfatione tantum non
expressis verbis asserat, Auctores in historia hydropis à
nobis citatos in Disp. Conringii fuisse laudatos; Nam nu-
merum Auctorum à nobis, ferente ita proposito, in toto
historiæ corpore subinde nominatorum iniens ait, in cen-
sum illum *venire non debere*, qui in historia hydropis à nobis
citantur, quasi testimonia Auctorum omnia in hac histo-
ria ex Conringio sublegissemus. Ordine ergò decenti
prodeant & Græbnerum mendacii putidissimi convin-
cant. Primus sit Wedelius his verbis p. 170. laudatus: Ce-
leber. Wedel. in exercit. semiotico-patholog. p. 138 facies
inquit &c. (2.) Meibomius cujus p. 173. in principio facta
mentio. (3.) Borrichius in eadem pag. in cent. 4. Epist. Me-
dic. ep. 17. p. 76. (4.) Bonetus in *sepulchreto* l. 3. sect. 21 à p.
1033. (5.) Listerus in *exere. Medic. de hydrop.* (6.) Alex. Tasso-
ni *Pensieri diversi* l. 10. c. 26. (7.) Morhof. in *epist. ad Lan-
gelott.* (8.) Callisthenes. (9.) Sydenham. in *lib. de hydrop.* (10.)
Thouvenotius (11.) D. Acoluthus. (12.) Mynsichtus (13.)
Welschius. (14.) Bartholinus cent. 4. ep. 14. (15.) Mayerne
(16.) Angelus Sala (17.) Illustris Boyle (18.) Volckamme-
rus dec. 1. *Ephem. N. Ann. 9. in schol.* p. 65. (19.) D. Michael. (20)

Valeriola l. 1. observ. 2. (21.) Ægidius Euth *in agone de hydropo* (22) Prosper Martianus *de ration. vict. acut.* p. 327. (23.) Sponius *in aphor. novis.* p. 367. (24.) Leonard; Botallus *in lib. de curat. per sanguin. mission.* c. 15. (25.) Willisius. (26) Blancard. cent. 1. obs. 19. Tot & fortè alii plures in historia nostracitantur, quorum Conringius, quantum meminimus, in *disp. citata* nullam prorsus vel ullo apice, excepto Valeriola, cujus alia citat loca, fecit mentionem, imò ne facere quidem potuit, quia multi eorum post annum 1672. quo disputatio *de hydropo* à Conringio habita, aut inclaruerunt, aut scripta à nobis allegata publicæ luci exposuerunt. Erunt ergò, quamdiù candori ullum inter mortales pretium, nostræ innocentiae, sicut vicissim maledicentiae & mendaciorum Græbn. testes. Recolet etiam posteritas memoriam virulentæ detractationis Græbnerianæ, quando p. 174. in hac ipsa de hydropo materia adeo honorificam Conringii mentionem à nobis, ut par erat, factam leger.

Diximus p. 169. tumorem in hydropicis non unius generis esse, *interdum in uno tantum latere cerni, interdum in utroque*, & quidem ita, ut venter quasi in duas partes divisus videatur, aut quasi duos sacculos appensos habeat; at Græbnerus nostram in dubium vocat fidem p. 135. scribens, *num ipsi morborum conditores tale quid viderint; dubito*; Nemo non videt, à nobis hydropem saccatum his verbis describi; ille autem quamvis nomine haud ita notus sit, minimè adeo rarus affectus est, sed de eo egit Clar. Mercklinus in *Miscel. N. G. Dec. 2. Ann. 1. obs. 183.* & Illustris Noster Præses Schrœckius dec. 2. Ann. 8. obs. 233. estque hic Vratislaviæ inter pauperes non adeo infrequens. Et quis est, qui non quotidie quasi in praxi observet, tumores in dimidia abdominis parte, quos etiam minimè hic excludimus, si ve
ori-

oriantur a collecto in duplicatura peritonæi, hâc vel illa ejus parte, ichore, quâ de legendus in observ. chirurg. Jobus à Meeckren, sive ab extravasatis humoribus inter peritonæum & panniculum carnosum stagnantibus. Non pœnitebit hîc evoluisse Clar. Antonii Nuckii Adenographiam. Et ante aliquot annos Presbyterum ex ordine Dominicanorum ejusmodi hydropelaborantem D. Pauli & D. Helwich, curæ suæ habuerunt commissum, quem nullis prorsus remediis faucibus mortis eripere potuerunt. Quemadmodum, præter alios quosdam, consimilem imprimis Hydropem saccharum observavit & in Miscellan. N.C. Dec. 2. An. 7. obs. 141. pluribus olim descripsit D. Preussius; ut taceamus, quæ de propria quondam Conjuge idem notavit Dec. 3. An. 5. & 6. obs. 226. En verò Lector episodii loco elegantiam styli Græbneriani p. 149. Transcribere hîc merentur verba Eugaleni, Severin. lib. de scorb. p. 60. &c.

Tametsi autem Adversarius p. 154. dicat, Nos exemplum palpitacionum cordis à magnis cordibus, ut loquitur, excitatarum adduxisse, ac se præterire velle, quomodo hæc invicem concilianda, eò, quod cordis Magnitudo facilius circulationem promoveat; nos tamen facere non possumus, quin hominem moneamus (1.) à nobis magnitudinem cordis neutiquam fuisse præcise, tanquam causam palpitacionis, allegatam, quod ex nostro loquendi modo facile patescit. (2.) Incertum esse, an magnitudo cordis facilius promoveat sanguinis circulationem. Nam, ut cor perpetua vicissitudine sanguinem recipiat & expellat, necesse est, ut & contrahatur, atque parietes ejus undique ad se accedant, quo ipso thalami illius, ejecto omni sanguine, evacuantur, & dilatetur, quo laxatione facta, Ventriculi cordis impleri queant; ad systolen verò & diastolem talem expeditiorem, omninò, cæteris paribus, cor minoris magnitudinis videtur apti-

us, præ nimis vasto. Si Græbnerus unquam Lowerum *de corde*, Bellinum *de motu cordis intra & extrauterum*, præprimis autem Joh. Alphonsi Borell. *part. alter. de mot. animal.* legisset, & intellexisset, vix iudicium suum crudum interposuisset. Penes alios autem sit arbitriam, an admissio hoc, quod *in corde magno non ita promptè fiat constrictio ventriculorum & expressio sanguinis in iis contenti*, non etiam probabiliter colligi queat, cor propter sanguinem non plenè ex ventriculis excussum, palpitare, ut ita crebriori motu, tanquam prelo, exprimatur non ita promptè effluens ex thalamis sanguis, quod cum fit, in systole mucro ejus fertur ad contactum pectoris, illudque pro gradu violentiæ magis percutit, quo magis mucro flectitur & incurvatur.

In historia febris catarrhalis p. 190. diximus, à Cl. Ettmüllero cum successu adhibere pulverem ex succin. pert. specif. Cephal. bezoard. solar. & duobus granis laud. opiat. sed noster Adversarius p. 154. & seqq. ita scribit: Ettmüllerus sup. laudat. --- *in catarrho illo epidemico grassante anno 1669. mixturam quidem dictam ibi habet: sed pulverem profuisse ibidem, neque in Colleg. Consult. Cas. 7. de catarrho epidem. invenire hucusque potui.* Si Græbnerus editionem Oper. Ettmüller. Francofurt. anni 1688. consuluit, nec tamen à nobis citata invenire potuit, eum vel lumine caprum utroq; fuisse, vel inusitata quadam formæ elegantia fascinatum fuisse ac oculorum usu caruisse necesse est.

Admodum indignatur, quod cum alios Auctores sæpè, cum Cardanum citemus, nec tamen distinctè libros, capita & paginas allegemus; tantarum verò irarum causa est, non, quam homo lepidus fingit, sed alia quædam, sc. hæc, quod eo ipso præcisa fuerit ei ansa, textus ex citatis à nobis Auctoribus describendi, quod multò parcius factum à Græbnero fuisset, nisi ipsi met nos facem (citaris

plerumque Auctoribus) prætuliffemus in iis præfertim
 fcriptoribus, qui deftituuntur indicibus.

Æquiffimam verò irafcendi caufam nobis præbet
 Animadverfor nofter infufus p. 153. fcribens: *apud Ve-*
teres Medicos -- hoc nomen Nephritis NB. communis fuit omnibus
ferè renum affectibus. Adeò ne primam quidem fyntaxeos
 regulam: Adjectivum & fubftantivum eodem genere &c.
 didicit Græbnerus.

Quid ab hoc homine, Lector, Tibi in Medicina pol-
 licearis? Mordet verò nos, in nephritidis hiftoria, quod
 non, ubi alicujus medicamenti quod à Pechlino (cujus
 Viri admodum honorificam in hac materia mentionem
 fecimus,) commemoratur, etiam à nobis, ordine hiftoriæ
 exigente, defcribenda erat efficacia, non illicò iterum at-
 que iterum Pechlinum nominaverimus. In hoc enim
 puncto & axe Græbnerianæ criminationis rota volvitur.
 Putamus autem, quod talis ftultitia nemini, præter Græb-
 nerum, unquam in mentem venerit; fed hominem fuæ
 infanienti fapientiæ relinquamus, ne Lectori taftidio fi-
 mus, nec nos in hiftoria podagræ detinebimus, in qua et-
 iam non habuit, quod arroderet; fed ad ea feftinabimus,
 quæ de temperamentis Silefiorum p. 201. & feqq. breviter
 fuerunt tradita. Diximus verò cum Curæo, Silefiorum
 temperamentum inter *fanguineum & Melancholicum ambi-*
gere, feu effe medium, quæ, ne calumniæ paterent, difcr-
 iffimis verbis addimus: *Planè verò nullos effe Silefios in cenfu*
vel fanguineorum, vel cholericorum, vel phlegmaticorum, vel
melancholicorum, nec nos, profitemur, nec affirmat Curaus & p.
203. clavis expreffimus verbis, quod non negemus, quod
aliqui Silefi, alterius fint temperamenti; Sed hæc omnia non
 adverfus venenatos Græbneri dentes minimè tutos præ-
 ftare potuerunt. Nam initio p. 161. objicit, quod ipfimet

fassi fuerimus, D. Grassii temperamentum esse sanguineo-cholericum, D. Preussii verò cholericò-melancholicū, quod expresse etiam sanguineo-cholericorum & Melancholico-phlegmaticorum, cholericorum & phlegmaticorum &c. in historia nostra fiat mentio. Respondemus ita sanè se rem habere, sed ubi unquam professi vel verbulo sumus, quod nullus planè Silesius sit sanguineo-cholericus, phlegmaticus &c. imò annon expressis verbis contrarium ipsimet asseruimus? Enimverò, ut quam pueriliter hic labatur Græbn. pateat, tribus recolere liceat, jam à probatissimis scriptoribus à multis abhinc seculis, etiam integris nationibus fuisse certos tributos mores. Isidoro Afri sunt *astuti ac fraudulentī*, Græci *leves*, Itali *feroces & acris ingenii*. Juxta Vitruvium *septentrionales mente stupent*, & sanè *meticulosi in febribus*. Aristoteles in communi dicit, *Europæos abundare animo, at parum ingenio valere & artibus*. Martius scribit, Gallos esse *amentes & inconsideratos*, ut jam nihil dicamus de moribus nationum nostri temporis, qui à Barclajo in *icone animorum*, Scipione Claramontio, aliisque describuntur. Tarpesia autem caute magis rigidus & stupidus sit necesse est, qui singulares aliquos homines, aliorum plane morum, ex nationibus singulis Auctorum descriptioni generali opponere, ac scriptores illos maledico ore insectari vellet. Notum præterea est, quod optimi aliqui scriptores etiam mores *atatum, fortunarum &c.* adumbrent, sicut præclarè factum ab Aristotele lib. 2. Rhetor. c. 12. 13. 14. & seqq. & nisi fallimur etiam ab Horatio in epist. ad Pisones, in qua versu 156. futuro poëtæ præcipit: *atatis cujusque notandi sunt tibi mores*, & Aristotelicis convenientia, nisi quod magnam partem sint concisiora, tradit.

Præ gaudio, quod occasio carpendi ei subnasceretur, credimus, etiam choreas duceret & exiliret Græbnerus,

si in

si in nostra historia legisset, quæ apud Aristotelem lib. 2. Rhetoric. c. 13. leguntur; Senes nibi quicquam pro certo confirmant -- malitiosi sunt, malitia enim est, de omnibus in deteriore partem suspicari -- suspiciosi -- neq. valde amant, neq. valde oderunt -- parvi animi -- illiberales &c. imò si de nobilibus ea commemorassemus, quæ lib. citat. c. 15. habet Aristoteles, orcum ipsum in nos commoveret. Quod autem de moribus nationum, ætatum, fortunarum &c. dictum est, rectè quoque de temperamentis asseritur, quæ & ipsa gentibus in genere assignari consueverunt, eò quod plures in illa natione his vel illis temperamentis sint præditi. Scilicet merito exhibendi sunt, qui ob ejusmodi effata iniqua alios censura premere gestiunt. In Disciplinis etiam aliis occurrunt propositiones nullæ, quæ non sunt κατὰ πάντας. Inculcat hoc egregiè Doctissimus Philosophus pariter & Medicus Philippus Scherbius in dissertat. pro philosoph. Peripatet. in Philosoph. Altorffin. p. 11. Audi, inquit, si placet Galenum, qui de ratione victus morb. acut. omnis doctrina, inquit, ex universalibus recipit incrementum, quæ, si perpetua fuerint, primam habent utilitatem, si verò magnâ ex parte, secundam &c. Audi Aristotel. 6. Metaph. omnis scientia autem est ejus, quod est semper, aut ut plurimum. Intuere exempla, nascitur homo, ut docent phisici, decimo mense lunari aut nono Græcorum. At non est hoc verum κατὰ πάντας. Condemnanda igitur propositio? Docent iidem, octimestrem fœtum non esse vitalem: Æstatem esse calidam & siccam, hyemem frigidam & humidam: Hominem esse animal 5. digitorum: Admirabiles Oceanus δὲ ὅπως αἰὲς 24. horis bis fieri: at Euripus in Eubæa 12. horum spatium septies fluit & refluit, & talia quidem ὅσα novis. Intuere etiam physiognomica apud Hippocratem: quicunque ruffi, naso acuto, oculis parvis, mali. Quicunque ruffi simi, oculis magnis, boni, item oculi non nictitantes, iracundi. Intuere politica: senes

genes sunt avari: juvenes se putant omnia scire --- depositum est reddendum: pupillus sine consensu tutoris non obligatur. quid? signa Medicorum illa, quæ ab eis dicuntur familiaria, itemque ea, quæ sunt propria quidem, sed non inseparabilia, tollesne ex arte? Tu vero non tolles, si sapis --- denique omnes propè aphorismos tibi objicio. Quos si Tu propter tuum κατὰ πᾶν velles Medicis è manibus extorquere, ne illi Te non ut Scabiosum tractarent, quomodo ego, sed ut furiosum vinculis & compedibus constringi juberent. Hæc Scherbius, ex quibus, si non didicerit Adversarius, in scientiis multis ferri oportere propositiones, quæ non habent, ut dicunt Græci ἀπαντα ὄντα, propter ἀπαίδευσίαν ab aditu disciplinarum meretur arceri in æternum, ac si impossum aliquam propter ejusmodi propositiones generales infestaverit, indignus est, cui vel verbo respondeatur. Sufficit nobis, quod major pars Silesiorum illo temperamento, quod iis tribuimus, gaudet. Sano enim sensu etiam hîc obtinebit illud, quod Juris Naturalis Doctoribus crebro in ore est: pars major jus habet integri, sive, ut cum Thucydide loquamur: Tam in Comitibus, quam in judiciis, vincit pars major. Unde etiam apud Curtium lib. X. legas: Eo, quod pars major decreverit, stetur.

(2) Causatur, quod Silesiorum temperamenta cum exterorum constitutionibus confuderimus, & quæ Conringius de malo hypochondriaco & Ascite protulerit, nostris complexionibus attemperaverimus. Quam crassæ autem hæ sint petitiones ejus, quod in principio quaesitum, ex antecedentibus elucescit.

Præterea in enormi versatur errore Græbnerus dum (1.) existimat, quod aliis symptomatibus stipetur hic vel ille morbus v. g. hydrops, malum hypochondriacum, in Helmstädiensi Ascitico & hypochondriaco, aliis in Vratislaviensi, aliis in phlegmatico, aliis in sanguineo. Tam Helm-

Helmstadiensis, quam Vratislaviensis Asciticus cujuscun-
que fuerit complexionis, tumore pedum, abdominis &c.
corripitur, difficultate respirationis premitur, siti affligi-
tur, urinam in exigua quantitate reddit &c. Et sanè si a-
liter prorsus comparatum esset cum hydrope in Græcia,
quam in Italia, & in Italia aliter, quam in Anglia, & in hac
rursus aliter, quam in Gallia & Germania, & tandem ali-
ter in una parte Germaniæ, quam in alia, & ita res sese ha-
beret etiam in aliis morbis, æternum vale & Hippocrati &
Galeno, ac aliis Auctoribus omnibus extra Patriam No-
stram, morborum naturam explicantibus dicere liceret,
pessimeque ageretur cum Juventute Silesiaca, quæ in ali-
as peregrinatur provincias, ut exactam morborum co-
gnitionem sibi comparet. Sed nemo hætenus ita præ-
ter Græbnerum deliravit, imò ipse semetipsum probrose
redarguit, non tam in rudi illo & elunio *Specimine Medic.
Pract. Veter. Restitut.* sed & in *Animadversionibus*, quibus ple-
rumque nihil aliud agitur, quam ut verba Auctorum ex-
teriorum, quæ aliquibus nostris textibus respondent,
transcribantur. Id verum est, quod morborum sympto-
mata, ratione intensionis &c. pro diversitate tempera-
mentorum, aliquo modo varient, at hinc inferendum neu-
tquam est, quod aliis planè symptomatibus eodem morbo
laborantes phlegmatici, sanguinei, cholericis &c. tententur.
In febris maligna, ut exemplo declarem rem, delirant ho-
mines, cujuscunq; fuerint complexionis, sed paulò aliter
comparata sunt deliria sanguineorū, quæ cum aliqua hila-
ritate, libertate, & jocis conjuncta esse sueverunt, aliter verò
deliria phlegmaticorum, quæ stupida & obliviosa esse solent
aliter autē habent deliria Melancholicorū quæ timida & raci-
turna plerumq; esse novimus; aliter vacillat mens chole-
ricorū qui dum delirant, violentias minitantur ac non pro-

culâ furore sunt. Ita verò etiam res habet in aliis mor-
bis.

Quam confusi homo iudicii sit Græbnerus p. 159. pa-
tefacit, dum Nos de temperamentis p. 201. & seqq. confuse
tractasse asserit, nimirum nulla alia de causa, nisi quod
non more in scholis alicubi recepto, de Etymologia, ho-
monymia, aut definitione &c. egerimus, qui modus tra-
ctandi de temperamentis scholasticus, Historiæ nostræ
minime conveniebat. Alias ita plana sunt omnia, ut af-
firmare audeamus, vix clarioribus verbis intricatam
hanc doctrinam proponi potuisse. Nec erat, cur nos ad
Auctores aliquos, qui de temperamentis disputarunt, re-
mitteret, multo plures nobis cogniti, & non pauci etiam
nominati à Mercklino sunt in cynosur. Med. p. 142.

Prorsus autem anile est refugium Græbneri, quod
quærit in loco Waldschmidii l. 1. Instit. Med. c. 6. de tempe-
ramentis, quo nostra petit verba p. 203. *jucundum non raro
præbuit spectaculum &c.* nam verba illa Waldschmidii illos
feriunt, qui credunt, sanguinem per V.S. extractum in 4. hu-
mores precipitari; at hac de re, ne per somnium quidem in
Historia Nostra p. 203. cogitavimus, sed indicavimus tan-
tum, sanguinem, more Malpighiano, aquâ calidâ lotum,
offerre oculis microscopio armatis fibrosam, deturbatis
rubicundis partibus, texturam &c. Enim verò Græbnero
nihil novum est miscere quadrata rotundis, ac in aquis
quærere lepores. Vehementer autem miramur, locum
illum Waldschmidii, quo tota Galenicæ Medicinæ structu-
ra subvertitur, à Græbnero, qui Medicinæ Galenicæ Stator
esse cupit, allegari; sed homo nullius prorsus iudicii nihil
quicquam pensi habet, modo (etiam si longissimè petita oc-
cassione) verur ansa, famam nostram lacerandi. Id quod hic
lucu-

luculentum probavit exemplo. Prorsus non facimus cum Viro alioquin doctissimo Antonio Billichio, qui quatuor humores in sanguine extra vasa nullo oculis respiciendos exhibere voluit. Iste enim in summitate purpurascens sanguinem, in limbis flavioribus & tenuioribus bilem, in parte aquea ad albedinem inclinante, pituitam sero permixtam in fundo fæculentiam Melancholicam reperiri statuit; sed contra cum Clariss. Lowero, aliisque Celeberr. Doctoribus fecimus ac in sanguine sano nihil, præter hæc tria; nempe sanguinis florem, crassamentum purpureum, & serum reperiri persuasi sumus, & hoc tantum ex Malpighio addimus, istud crassamentum purpureum ita abluï posse, ut textura alba appareat. Quæ, cum ita sint, iudicent cordati, annon anili, ut ante diximus, iudicio, Waldschmidii locus contra nos adducatur.

Nisi Græbnerum hîc Vratislaviæ natum & educatum sciremus, ex Animadversionibus ejus in discursum nostrum de aëre, eum sub Bæotica aura lucem aspexisse &c. perluaderi possemus. Adumbravimus aëris constitutionem per totum annum in communi. Græbnerus verò p. 163. *rare*, inquit, *ita se habet*; prout nimirum à nobis describitur. In Septembri autem ita se habere ipse innuit. Asperius in Decembri frigus sævire inductione Ann. 1692. 1694. 1695. 1699. 1700. & 1701. ipse probat. Nec habuit, quod de Januario & Februario nobis objiceret, nisi, quod biennio post, id est Ann. 1702. nullam fuisse hyemalem tempestatem hisce mensibus, addat. Mitiores esse apud nos in Martio & Aprili aërem, negare ne utique potest, sed iterum provocat ad ante memoratum proximè præterlapsum annum, sæculi hujus secundum. De Majo ipsimet diximus, quod anno 1699. nebulis, pluvi-

is, & ventis fuerit rigidus. Quod Junio, Julio, Augusto æstus quidem nos infestet, sed ille tamen continuus non fit, iterum non obscure igise agnoscit Græbnerus, adeoque constitutionem aeris ita, quomodo nos descripsimus, sese habere, fateri cogitur, quo ipso crasse sibi contradicit. Ne verò temeraria videatur cuiquam illa nostra determinatio constitutionis aëris in Silesia per quatuor anni quadrantes, perpendi cupimus, etiam à probatissimis Auctoribus idem esse factum; hic unice ad Galen. l. i. de temperam. c. 4, provocamus.

Unico etiam spiritu quasi diffilari possunt murmura incondita Græbneri contra pauca quædam ex discursu nostro de ventis Silesiacis capita. Austrum in Silesia calidum & humidum esse diximus; Adversarius noster, qui stultissime p. 166. & seqq. nos carpit, quod Austri noxios effectus verbis Liberti Fromondi expresserimus, oppositum ex Galeno, Valleriola, & Verulamii historia ventorum p. 163. persuadere sategit. At vel rustici hanc ejus assertionem facile falsi convicerint; Etsi, quando Serenitas Austro spirante in Silesia observatur, etiam atque etiam videndum, annon alii venti cum Austro sint conjuncti. Regulæ & cynosuræ loco habenda est illa Hieronymi Cardani in libr. Hippocrat. de aëre, aquis & locis observatio lect. 5. p. 10. *Tertio advertendum est, quod raro ventus est simplex, sed vel est copulatus cum alio vel mistus, propter sinus & obliquitates vallium, per quas transit, & cacumina montium &c.* quæ cum à Græbnero in Observ. meteorolog. observata non sint, mirum non est, quod tam fœdi errores in illas irrepererint. Alias quod Auster humidus sit, magno consensu Auctores docent. Pulchrè Joan. Jovian. Pontanus in lib. de meteor. p. 35. canit;

sed

sed turbidus auster

*Ipsē agit undantes Nimbōrum in praelia turmas,
Dux ipsus pluviarum & longē maximus auctor,
Eductos namque immensum regione per usta,
Densorum fluctus longinqua ab sede vaporum
Involvit raptatque agitans, qui deinde soluti
Fundunt præcipites abruptis nubibus imbres
Diluvioque una absorbent pecudesque virosque,
Tantum Auster discussa furens per nubila sævit.*

Et cum Joann. Garcæus in meteorolog. p. 236. quæ-
visset, quæ natura Ventorum Australium? respondet: *hi sunt
calidi & humidi, sanguinei, & aëris naturam induunt, qui aliis
omnibus sunt insalubriores. Nam humiditatem & putredinis
sunt Auctores & fautores. Danæus etiam in phys. Christian.
tract. 2. c. 33. expressis inculcat verbis, quod Venti Australes
calidi sint & humidi, sive pluviosi. Itaque cum flant, omnia ma-
dent, etiam vestes ipsæ & parietes & lintea, ut est Jobi 37. v. 17.
Cujus rei causa est, quod illi venti accumulēt nubes, quos è longin-
quis partibus & regionibus, ad nos detrudunt. Præprimis au-
tem notatum dignissima sunt verba Honorati Fabri in
tract. 6. l. 4. de mixt. imperfect. aëriis prop. 41. Ventus, in-
quit, Australis in Europa calidus est, quia sc. ex Zonâ torridâ mul-
tas exhalationes & particulas ignis advehit, quæ nostro aëri ad-
mixtæ multam caliditatem conciliant. Cum quibus, ut obi-
ter hoc moneamus, pulchrè conveniunt, quæ in Geo-
graph. General. l. 1. c. 20. prop. 16, habet doctissimus Medi-
cus Bernhard. Varenius.*

(2) *Humidus est, quando à mari flat, ut ferè in tota Europa,
quia multus vapor ex mari eductus halitui admiscetur &c. Cum
his doctis Viris sexcenti alii concordant, ut cuivis in le-
ctione Auctorum versato constat. Majori certo jure de*

caliditate Austri dubitari potest. Nam, ut Isaaci Vossii verbis ex lib. de *Motu marium & ventorum* c. 26. p. 101. utamur *sæpius observatum est, flumina gelu adstringi flatibus Austris, quam Borea marino.* Quod si quis thermoscopio exploret, uter apud nos Ventus hyeme frigidior sit Euronotus, an verò Zephyro-Boreas, utique priorem frigidiorē inveniret. Quamvis & illa difficultas facile tolli possit, nam ut ipse Vossius monet, hæc tantum intelligi debent *de locis mari vicinis &c.*

Ventos Aquilonares & occidentales non simpliciter vocavimus plumbeos, sed eos tales fuisse in Majo Ann. 99. præteriti seculi professi sumus. At verò, ut norunt Logicorum filii, à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, non valet consequentia. Rem à nautis explorare licet. Illis hoc tempore ventus potest esse plumbeus, quia cursum navium moratur, & corporibus ipsorum infestus est, qui alio tempore ipsis est aureus. Et quid impediat, quo minus Boream, propter vim condensandi poros corporis & adstringendi alvum &c. Aliquis dicat plumbeum? Occidentalium ventorum damna in vulgus usque notata sunt.

Illam in circulum redeuntem ventorum vicissitudinem, quam Mariotte adstruxit p. 205. non vanam esse diximus, immodica autem carpendi prurigne vexatus Adversarius etiam hîc dicam nobis scribit, quibus tamen satis est ejus confessio p. 165. *quod aliquando observetur ille circulus, quo sc. occidentalem sequitur septentrionalis, hunc excipit orientalis aliquanto obscurius, ita, ut post Austrum vices redeant ad occidentalem: nihilominus tamen & nos lubenter fatemur, quod sæpe occurrant particulares causæ, quæ faciunt, ut venti cum anomalia aliqua spirent;* Sicuti etiam monitum à Jacob Rohault tract. phys. 3. c. 11. p. 629.

p. 629. Ac hæc causa est, cur Celeberr. Joh. Cleric. l. 3. c. 5. Phyls. ne quidem de ventis, qui terram perflant, agere voluerit ob *summam* sc. *varietatem respectu frequentia, durationis, vehementia, & locorum*, in quibus sentiuntur. Montes, ita pergit p. 276. *Valles, sylva, terrarum dispositio, qua aptiores aut ineptiores sunt calori reflectendo, condensatio exhalationum & vaporum tantas in iis creant mutationes, ut investigationum, si hæc singillatim excutienda essent, nullus finis esset futurus.*

P. 168. Græbnerus egregiè sophisticatur ad verba nostra; *Æstivo tempore adeò frequentes morbi non sunt: ita scribens p. ult. sive p. 216. Mortuos æstate ipsi numerant 305. quod tempus æstivum tribus mensibus, Julio, Augusto & Septembri definiunt.* Atque hoc posterius quidem assertum esse falsum & mendax, jam ante monuimus, nunc hoc addimus, nos in loco hoc non agere de morbis æstatis ann. 99. superioris seculi, sed in genere unice nos asserere quod æstas Vratislaviæ adeò morborum ferax non sit, adeoque sophisticè verba nostra generalia ad jamjam nominatum annum 99. detorqueri.

Paricandore agit p. 169. dum sequentià verba nostra criminatur: Nullum tempus anni morborum feracius est, quam autumnale. *Atque, inquit, hæc minimè coherent, c. p. ult. seu 216. ubi Vere 353. Autumno autem 225. tantum mortui fuerunt, contra mox citatam Hippocratis sententiam: Autumno acutissimi & maxime lethales.* Nec opus erat Græbnere, ut cohærerent verba nostra cum pagina ultima, quia rursus à nobis l. c. non narrabatur, an Autumnus Ann. 99. multis infectis morbis fuerit infamis, sed tantum dicebatur, quod communiter magna morborum messis sit in Autumno. (2.) à Medicis expertis neutiquam ex nume-

ro mortuorum, numerus ægrotantium colligi debet, fieri enim optimè potest, ut satis multi ægrotent, pauci tamen moriantur; Quod terè semper fit in Autumno, ubi sanè multi decumbunt, quia hoc tempore pori cutis constipantur, sanguis minus fluidus existit, variæ aeris vicissitudines adsunt, excrementa generantur cumulatiora, & fructibus multorum corpora distenta sunt, at non statim omnes illi diem obeunt, sed plures cum sanitate in gratiam redeunt. Nec (3.) Hippocrates, quando dicit, quod *morbi acutissimi atque exitiales maxima ex parte Autumno vigeant*, id vult, quod morbi Autumnales omnes mortem afferant; sed, Paraphraste Luca Tozzio *part. alter. comment. in Hippocrat. aphorismor.* vel hoc voluit significare Hippocrates, quod morbi acutissimi, qui in Autumno accidunt, *plerumque in exitium terminentur*; vel hoc, quod ejus generis morbi cito ad augmentum perveniant, qua de re prælaudatus Tozzius p. 36. & 37. legi potest. Priorem istam explicationem non obscure probat etiam Cardanus in *Comment. p. 232.* disertè tradens, quod *principaliter de acutis Hippocrates intelligendus sit.* Ac ne de his quidem (4to.) Hippocrates sine cautela locutus, notanter adjiciens, *magna ex parte.* Nam, ne acutissimi quidem morbi Autumnales omnino ac perpetuo mortem afferunt, quando quidem in longius tempus perducti sicuti acutiem amittunt, ita & perniciem, ut iterum Tozzius l. c.

(5.) Ver dicitur saluberrimum, non quod nulli morbi in Vere regnent, aut quod nulli moriantur; nam & satis multi in Vere ægrotant, & non pauci diem obeunt, sed, ut in doctrina Hippocr. cum judicio versati norunt, Ver salubre appellatur

(1) quòd sanis morbos nullos inducat

(2) quod ægritudines, quæ per hyemem curari non po-

potuerunt, aliquando solvat. Nam quod multis ægris etiam Ver obsit, non fugit Hippocratem, qui Epid. 3. sect. 3. §. 149. hæc habet: *erat omnibus præscriptis gravissimum quidem Ver, & multos occidit, Æstas autem facillima.* Contra Autumnus rectè censetur morbifer, quin etiam sanos in ægritudines varias conjicit, nec morbos in æstate contractos solvit, sed potius noxas eorum auget & intendit, quæ omnia vanus noster Compiler planè non intellexit. Non possumus autem quin hac occasione attexamus causas, cur Autumnus sit insalubris, & Ver salubre. Tresearum pandit Cardanus l. c. p. 230. & seqq.

1. Est temperamentum utriusque,

2. *inquit, causa est, quia in Vere, cum non exuperent qualitates pravae sc. nec frigus hyemis, nec siccitas æstatis, & mutatio fit ex frigore ad calorem, quæ longe tutior est, quam ex calore in frigus. At in Autumno sunt opposita - mutatio ex calore ad frigus --- & exuperant in eo siccitas & frigiditas, quæ sunt qualitates contrariæ naturæ humanæ.*

3. *Causa est, quod in Vere sol accedit ad nos, qui est auctor vitæ, & generationis & conservationis omnium, & Autumno discedit à nobis, ideò siccantur folia arborum & marcescunt omnia, sicuti Vere germinant ac florent.*

Reliqua prorsus nos non feriunt, & vel Tyro manibus palpet, Græbneri p. 174. querelas de perplexitate & obscuritate sermonis in ultima Historiæ nostræ pagina, non aliunde, nisi ex ignorantia Latini Sermonis, esse profectas.

I nunc Græbnere, & palam in coronis, in pergulis famam nostram lacera, si nondum te impudentiæ Tuæ pœnitet, serò saltim intelliges, quantum pravitas & inscitia Auctori suo prodesse possit. Tu verò, benevole Lector,

M

vides

vides, quam æstive amictus in arenam prodierit Græbnerus, & ubique lassus, anhelans, & defectus fugam minitetur. Absque mucronibus peractum est spectaculum, quia tantum in recessu, ut fugam occultaret, & simpliciorum officeret luminibus, plurimum pulveris concitavit, contenti fuimus facili fiabello, qua nubeculam istam dissipavimus, & satis nobis fuit, stramineas casas, in quibus se subinde recondit, indice digito monstrare, ex quibus pro jaculis festucas tantum & paleas spargit. Si verò æquanimitate nostra non fuerit contentus, & vitio nobis verterit, quod non fuerimus telis acutis usi, ac vulnera intentaverimus nequaquam &c. &c. Tu verò
Vale & fave!

F I N I S.

L. N. C. A. C. V. Examen et castigationes animadversionum Graebnerianarum
in historiam morborum qui anno praeteriti seculi LXXXIX Vratislaviae
grassati sunt

[Breslau] 1703

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- Med 5651

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11270433-0

VD18 11293411-ddd